

**Utlåtande 2010:62 RVI (Dnr 327-390/2010)**

## **Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande  
Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen (*bilaga 2*) godkänns med den ändring av kapitel 8.1.2 om avgiftsfri avlösning som föredragande borgarråd föreslår.

**Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson** anför följande.

### *Ärendet*

Riktlinjer för biståndshandläggning, som fastställs av kommunfullmäktige, är ett komplement till gällande lagstiftning som ska ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen. Riktlinjerna tar upp lämplig lagtext, handläggning av ärenden, dokumentation i samband med handläggning av ärenden, stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende, boende för äldre, stöd till närstående och handläggning enligt LSS och personer 65 år och äldre.

Nuvarande gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen, dnr 105-93/2007, beslutades av kommunfullmäktige 2007-12-11. Eftersom flera förändringar skett sedan dess föreligger ett behov att revidera nuvarande riktlinjer. Förändringar som skett är bl.a. att valfrihet inom vård- och omsorgsboenden samt dagverksamhet införts, en ändring har skett i SoL gällande anhörigstöd, en ny Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har tillkommit och nya regler i HSL och SoL om individuell planering mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst har införts.

Korttidsvård utgör en viktig stödsats för äldre varför även kriterierna för att bevilja korttidsvård behöver ses över. Vidare behöver kriterierna för beviljande av trygghetslarm ändras så att äldre lättare ska kunna få ett beslut om ett larm. Riktlinjerna behöver också förtydligas i sin helhet så att bedömningar och beslut blir mer lika över stadsdelarna i staden.

De föreslagna riktlinjerna ersätter nu gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen.

### *Beredning*

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder. Ärendet har behandlats av kommunstyrelsens handikappråd och pensionsråd vid deras respektive sammanträden den 26 april 2010 och 2 februari 2010.

*Stadsledningskontoret* menar att det finns ett behov av nya riktlinjer och äldrenämndens förslag till reviderade riktlinjer tillgodoser detta behov. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att bedömningar och beslut är lika inom staden. Riktlinjerna ökar förutsättningarna för detta. Ett förtydligande vore dock önskvärt under avsnittet som behandlar handläggarnas konsumentrådgivande funktion. Stadsledningskontoret anser att riktlinjerna bör ändras till att den avgiftsfria avlösningen ska uppgå till 16 timmar per månad. Detta för att underlätta och öka flexibiliteten för den som vårdar en närstående.

*Bromma stadsdelsnämnd* välkomnar en revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen och det förslag som äldreförvaltningen har utarbetat innebär förtydliganden på flera områden. Det är bra att man belyser och förtydligar biståndshandläggarens grannliga uppgift att ge objektiv och vägledande information och att vid behov vara behjälplig med att välja. Den konsumentupplysning som biståndshandläggarna måste ge sker i de flesta fall i samband med hembesök eller vid vårdplanering på sjukhus. Det är angeläget att biståndshandläggaren har tillgång till läsvänligt skriftligt material som presenterar de olika utförarna. Beträffande beslut om bistånd bör uppmärksammas att biståndshandläggarens bedömning av tiden ska vara ett medel för att bestämma en ersättningsnivå och inte en reglering av den tid utföraren ska lägga ner på uppdraget. Det kan också påpekas att det finns risk för sammanblandning med den enskildes avgift som inte grundas på faktisk tid utan på insatsernas omfattning. Beträffande avgiftsbeslut vill nämnden påtala behovet av att se över de dokument för avgiftsbeslut som finns i verksamhetssystemet, så att de utformas på ett sätt som bättre främjar kraven på en nogsam handläggning av myndighetsbeslut. Behovet av

att utveckla WebCare påtalas. Nämnden anser att det är angeläget att det finns gemensamma bedömningskriterier beträffande den enskildes behov av vård- och omsorgsboende för att åstadkomma en så likvärdig bedömning som möjligt. Nämnden menar också att det krävs en mer ingående analys av de ekonomiska konsekvenserna bl.a. av de generösa riktlinjer för trygghetslarm som föreslås och vill framhålla vikten av att kostnaderna för de nya riktlinjerna beaktas i den årliga budgeten för äldreomsorgen. Nämnden gjorde ett särskilt uttalande att de äldre i Stockholm som så önskar ska kunna få fortsätta att bo tillsammans även då bara en av dem biståndsbedömts.

*Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd* instämmer i stort i de förändringar som föreslås i riktlinjerna men bedömer att kostnadsökningar kan bli aktuella för staden gällande förändringen i riktlinjer för trygghetslarm och korttidsvård. Vad gäller korttidsvård bedömer nämnden också att det finns en risk för att staden får överta annan huvudmans ansvar vad gäller rehabilitering. Detta kan även leda till en otydlighet gällande ansvaret och förstärka de problem som ibland uppstår i samverkan vid vårdplanering för personer som har vistats på sjukhus. Gällande korttidsvård utomlands anser nämnden att det kan medföra svårigheter för biståndshandläggarna att bedöma om den enskilde äldre verkligen kan klara av resan samt följer de krav som ställs på den som beviljas detta. Nämnden anser att det är positivt med det förtydligande som skett under "Särskilt boende" vad gäller parbogarantin. Nämnden anser dock att detta bör förtydligas ytterligare så det framgår att även behov av boendeform för makar/registrerade partners/sambor måste vara styrande för att detta ska kunna verkställas i enlighet med den förändring som föreslås.

*Farsta stadsdelsnämnd* anser i stort att förslaget till reviderade riktlinjer är väl genomarbetat utifrån gällande lagstiftning och föreskrifter med mera. Riktlinjerna är ett värdefullt dokument för att de äldre ska få en rättssäker biståndshandläggning och kvalitativa vård- och omsorgsinsatser. Förslaget till reviderade riktlinjer är väl genomarbetat utifrån gällande lagstiftning, stadens äldreplan, föreskrifter med mera. I förslaget framkommer tydligt hur verkställighet ska ske inom ett valfrihetssystem. Vidare finns tydliga riktlinjer kring stadsdelsnämndens skyldighet att erbjuda stöd för personer som vårdar en närstående. Att underlätta för den enskilde genom att förenkla handläggningsprocessen av trygghetslarm anser nämnden vara positivt. Nämnden gjorde ett särskilt uttalande att människor som levt tillsammans under en stor del av livet ska kunna få bo tillsammans även på äldre dar.

*Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd* ställer sig positiv till äldrenämndens förslag. Riktlinjerna är tydliga och utgör ett bra stöd för biståndshandläggaren. Riktlinjerna bidrar därigenom också till att öka rättssäkerheten och lik-

ställigheten i biståndsbedömningen. Det är bra att biståndshandläggarens informationsansvar har förtydligats, dock ställer nämnden sig tveksam till att använda begreppet konsumentrådgivande funktion. Kriterierna för vilka som kan få korttidsvård har utökats, vilket nämnden befärar kan komma att innebära ökade kostnader för stadsdelsnämnderna. Det är därför viktigt att kriterierna förtydligas.

*Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd* är i stort sett positiv till det reviderade förslaget men efterlyser förtydliganden inom några områden. ”Konsumentrådgivande funktion” är enligt nämnden ett begrepp som ställer orealistiskt höga krav på biståndshandläggarna. Utförarna ska konkurrera på lika villkor och biståndshandläggarna får därför inte ge råd om vilken utförare den enskilde ska välja. Ett mer rimligt begrepp skulle exempelvis kunna vara ”konsumentvägledande funktion”. Avsnittet om trygghetslarm bör förtydligas. Den nuvarande skrivningen kan tolkas som att någon annan än biståndshandläggare kan handlägga ärendet. I dagsläget är det inte heller möjligt att sätta tillsvidarebeslut på trygghetslarm i paraplysystemet vilket vore önskvärt för att förenkla handläggningen.

Det nya kriteriet att kunna bevilja personer som vårdats på akutsjukhus korttidsvård suddar ut gränsen mellan kommunens och landstingets ansvar när det gäller rehabilitering och bör förtydligas med att insatsen korttidsvård kan beviljas för personer som är medicinskt färdigutredda och rehabiliterade inom landstinget. Avsnittet om korttidsvård utomlands behöver förtydligas ytterligare. I avsnittet ”Avlösning” blandas begreppen avlösning och avlastning. Idag fattar biståndshandläggarna beslut om avlastning som innefattar korttidsvård och växelvård. Beslut om avlösning används endast vid avlösning i hemmet, dvs. hemtjänstpersonal avlöser den som vårdar den enskilde.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* är i huvudsak positiv till förslaget om nya riktlinjer och anser att man lyckats väl i att formulera riktlinjer. Några synpunkter och förslag: nämnden föreslår att benämningen ”konsumentrådgivande funktion” ersätts av benämningen ”rådgivande funktion”.

Det är bra att man i förslaget har förtydligat att anhöriganställning är att betrakta som verkställighet, dvs. utförarens ansvar, och att ansökan om detta ska avvisas. Det är också bra att man i det nya förslaget till riktlinjer har förtydligat skillnaden mellan ledsagning till fritids- och kulturaktiviteter och övrig ledsagning och vilken utförare som är ansvarig för respektive del. De skäl för beviljande av korttidsvård som anges i förslaget till riktlinjer är bra men det skulle kunna förtydligas när korttidsvård *inte* ska beviljas; att den enskildes rehabiliteringsbehov inte ska utgöra skäl för att bevilja bistånd enligt SoL för korttidsvård. Under avsnittet om korttidsvård utomlands behöver förtydligas

vem som ombesörjer resa och övernattnig för den närstående och vilken roll biståndshandläggaren har. Individuellt utformat stöd är en av de viktigaste förutsättningarna för en god anhörigvård. Om en uppräknig ska göras bör det enligt nämnden framgå att det är *exempel* på insatser som *kan* erbjudas.

*Norrmalms stadsdelsnämnd* är mycket tveksam till förslaget om att alla som bor i ordinärt boende och fyllt 65 år ska ha rätt till trygghetslarm. Nämnden delar heller inte uppfattningen om att biståndshandläggaren har en ”konsumentrådgivande funktion”. I övrigt är nämnden i huvudsak positiv till förslaget. Det finns risk för att ett generellt erbjudande om trygghetslarm till alla som fyllt 65 år kan resultera i att många vill få ett larm installerat endast av det skälet att det ”kan vara bra att ha”. Detta skulle i så fall medföra betydande kostnader för staden. Nämnden anser därför att någon form av behovsprövning ska göras även fortsättningsvis. Nämnden föreslår att begreppet ”konsumentrådgivande funktion” tas bort.

*Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd* framhåller vikten av noggrann dokumentation gällande verkställighet av beslut. Benämningen *konsumentrådgivande funktion* är missvisande, då detta kan ge en bild av att biståndshandläggaren kan förmedla en fördjupad/mer riktad information om kvaliteten i de olika företagen. Angående benämningen *individuell plan* kan det förväxlas med vad som avses med individuell plan inom ramen för LSS. Nämnden ser även vissa svårigheter med bedömningar av korttidsvård utomlands inte minst vad gäller personer med demens och/eller psykiatrisk problematik.

*Skarpnäcks stadsdelsnämnd* menar angående Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk att förvaltningen ska tillhandahålla stöd endast på finska, inte övriga språk. Vid ansökan om servicehus bör det förtydligas att stadens intentioner är att servicehus omvandlas till andra boendeformer inom 10 år. Nämnden befarar även att gemensamt beräkningsunderlag för insatstider som håller på att utarbetas kommer att innebära ökade kostnader. I övrigt vill de särskilt lyfta fram förtydligandet om individuellt anpassad avlösning. Nämnden gjorde ett särskilt uttalande om att parboendegaranti i vård och omsorgsboende bör utformas så att äldre par inte tvingas skiljas åt även om endast en partner har beviljats bistånd.

*Skärholmens stadsdelsnämnd* välkomnar att riktlinjerna har förtydligats. Nämnden befarar dock att de reviderade riktlinjerna kommer att bli kostnadsdrivande, om korttidsvård ska kunna beviljas för återhämtning efter sjukhusvistelse. Kriteriet, ”den enskildes välbefinnande bedöms ge särskilda vinster om korttidsvården sker i ett land med sol och värme”, behöver konkretiseras. De anser att ”konsumentrådgivande funktion” kan vara ett vilseledande begrepp, eftersom biståndsbedömarna är myndighetsutövare. Riktlinjerna för

förenklad hantering av trygghetslarm behöver förtydligas. Begreppen *ansöker* och *beviljas* behöver omformuleras, då en ansökan alltid leder till ett biståndsbeslut, som beviljas eller inte. Nämnden gjorde ett särskilt uttalande om att parboendegaranti i vård och omsorgsboende bör utformas så att äldre par inte tvingas skiljas åt även om endast en partner har beviljats bistånd.

*Spånga-Tensta stadsdelsnämnd* anser i stort att de förslag till riktlinjer som lagts fram är bra. Nämnden anser dock att det är viktigt att biståndshandläggarna intar en neutral hållning gällande konsumentrådgivande funktion. Angående *beslutets innehåll* finns i nu gällande riktlinjer tillägget att den enskilde har möjlighet att inom ramen för biståndsbeslutet kunna byta ut en insats mot en annan. I förslaget till nya riktlinjer har detta tagits bort, vilket ifrågasätts. De framhåller även att biståndsbedömningar blir komplicerade i stadsdelen då anhöriganställning är vanligt, speciellt bland privata utförare. Kriterierna för att bevilja korttidsvård ifrågasätts då det öppnar en möjlighet för sjukhusen till ännu kortare inskrivningstider. I förslaget saknas även en djupare genomgång av de skillnader som finns mellan SoL och LSS.

*Södermalms stadsdelsnämnd* saknar i de reviderade riktlinjerna förenklad handläggning av serviceinsatser. Nämnden anser att det är allvarligt om det första kriteriet för korttidsvård införs i staden. Gränsdragningen mot landstingets rehabiliteringsansvar suddas ut och en risk finns för att kostnader övertäckas på kommunen. Av riktlinjerna behöver det framgå hur en ansökan om vård- och omsorgsboende vid särskild adress ska hanteras i förhållande till kundvalet och hur beslut enligt länsöverenskommelsen ska formuleras. Nämnden gjorde ett särskilt uttalande om att parbogaranti ska omfatta även par där endast den ena parten har beviljats och att även ”ålder” ska sammanvägas med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov vid helhetsbedömningen av behov av ett vård- och omsorgsboende.

*Älvsjö stadsdelsnämnd* instämmer i stort i de föreslagna förändringarna. De anser att begreppen *ansöker* och *beviljas* som används i de reviderade riktlinjerna skapar otydlighet. En korrigering behöver göras då det hänvisas till den gamla sekretesslagen, istället för den nya offentlighets- och sekretesslagen. Nämnden önskar ett förtydligande av följande skrivning: ”...insatser för att kunna ha kvar sociala nätverk och för att bryta isolering...”. Det är angeläget att gränsdragningen mellan kommunens och landstingets ansvarsområde blir tydligt gällande korttidsvård. Nämnden föreslår att informationen som står i de reviderade riktlinjerna om korttidsvård utomlands sammanställs i en broschyr som utgör ett komplement till den information som ges av biståndshandläggaren.

*Östermalms stadsdelsnämnd* menar att förslaget till riktlinjer är väl genomarbetat. För den konsumentrådgivande funktionen anser nämnden att det är

viktigt att varje handläggare som kommer i kontakt med äldre är utförlig och saklig samt kan ge tillräcklig information för att möjliggöra den äldres val av utförare. Nämnden föreslår ett förtydligande av ”en tids återhämtning” under avsnittet om korttidsvård samt att syftet med detta utvecklas ytterligare.

*Kommunstyrelsens handikappråd* anser att det är olyckligt att socialtjänst- och arbetsmarknadsroteln inte har varit delaktig i framarbetandet av förslaget då det krävs goda kunskaper om funktionsnedsättning när man ska utforma detaljanvisningar för lagtillämpningen. Som förslaget nu ser ut dominerar tillämpningen av SoL fullständigt och LSS behandlas mycket styvmoderligt. Det är önskvärt att stadens ambitioner när det gäller insatser enligt SoL motsvarar ambitionerna i LSS. Handikapprådet tillstyrker givetvis förslaget om att trygghetslarm ska kunna beviljas utan biståndsbeslut. Vi anser att också personer som på grund av en funktionsnedsättning önskar det hjälpmedlet ska kunna få det på samma enkla sätt.

*Kommunstyrelsens pensionärsråd* lade ärendet till handlingarna utan erinran.

### *Mina synpunkter*

Nu gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen beslutades av kommunfullmäktige 2007-12-11. Sedan dess har äldreomsorgen i staden utvecklats bland annat genom att valfrihet har införts inom vård- och omsorgsboenden och dagverksamhet samt möjlighet till korttidsvård utomlands. Dessa reformer samt en hel del andra förändringar inom verksamhetsområdet innebär att det föreligger ett behov av att revidera nuvarande riktlinjer.

Bland de viktigare kvalitetsförbättringar som de nya riktlinjerna innebär kan särskilt nämnas den föreslagna förenklingen av handläggningsprocessen för trygghetslarm. Nuvarande handläggningsrutiner för ansökan om trygghetslarm är att utreda och fatta ett biståndsbeslut enligt SoL. Detta innebär en ganska så omfattande handläggningsprocedur som kan jämföras med övrig handläggning av ärenden. För att underlätta för den enskilde föreslås i de reviderade riktlinjerna därför att det enda kriteriet som ska uppfyllas, för att beviljas ett trygghetslarm, är ålder, den enskilde ska ha fyllt 65 år. Trygghetslarm beviljas då enligt föreslagna riktlinjer och någon biståndsprövning behöver inte göras.

När det gäller handläggarnas konsumentrådgivande funktion är det viktigt att förtydliga att den information som ges ska vara saklig och konkurrensneutral. Handläggarna ska kunna ge utförlig information om respektive utförare så

att den enskilde kan göra sitt val. I "Jämför service" finns idag information om utförare som ingår i valfriheten. Här läggs även brukarundersökningar in. Andra sakliga uppgifter kan vara avtal, skriftliga synpunkter och stadens uppföljningar av utförare. Även "Äldre direkt" kan objektivt hjälpa till med att välja utförare utifrån valfrihetsmodellen.

### *Parboende*

Människor som har levt tillsammans under en stor del av livet ska självklart kunna få bo tillsammans även på äldre dagar. I Stockholm ska de äldre som så önskar kunna fortsätta att bo tillsammans även då en av dem biståndsbedömts för särskilt boende. I Stockholms stad finns exempel där man löst dessa boendefrågor genom att bygga samman ordinärt boende med det särskilda boendet, där en dörr skiljer lägenheterna åt. Det finns också exempel där ett vård- och omsorgsboende inryms i samma hus som ett seniorboende. På så sätt kan de äldre fortsätta att bo i samma byggnad. Det är en smart lösning och med en förutseende planering bör kommunen kunna hantera dessa behov. Innan en princip om en utvidgad parboendegaranti kan skrivas in i riktlinjerna måste dock en del praktiska frågor först utredas.

### *Avgiftsfri avlösning*

Anhöriga som vårdar närstående utgör en viktig grupp. I dagsläget är den som vårdar en närstående, som har ett stort omvårdnadsbehov, garanterad rätt till avgiftsfri avlösning 4 timmar per vecka. Avlösningen är till för att den som vårdar ska kunna få egen tid. För att stärka den enskildes möjlighet till inflytande anser jag att uttaget av dessa fyra timmar per vecka måste kunna göras mer flexibelt. Jag föreslår därför att det är den enskilde som ska få avgöra hur många timmar som han/hon önskar disponera vid varje avlösningstillfälle under kalendermånaden. Beslut om avlösning ska därför anges i timmar per månad och inte som nu i timmar per vecka. För avlösning överstigande 16 timmar per månad får den enskilde betala en avgift, enligt Stockholms stads avgiftssystem. I det fall den enskilde önskar ha en sammanhängande avlösningstid som överstiger 8 timmar per dygn, bör han/hon erbjudas korttidsvård.

Med anledning av ovanstående föreslår jag att kapitel 8.1.2 i bilaga 2 till utlåtandet byts ut och ersätts med följande skrivning:

#### *8.1.2 Avgiftsfri avlösning*

Den som i bostaden vårdar en närstående, som har ett stort omvårdnadsbehov, är garanterad avgiftsfri avlösning om 16 timmar per månad. Det innebär att hemtjänstpersonal avlöser den som vårdar och tar över omvårdnadsansvaret

under denna tid. Avlösningen är till för att den som vårdar ska kunna få egen tid. För avlösning som överstiger 16 timmar per månad utgår en avgift per månad.

Den som beviljats avlösning förfogar själv över den tid som beviljats. Den enskilde kommer överens med vald utförare när han/hon önskar bli avlöst och under hur många timmar. Beviljad tid som inte utnyttjats en månad kan inte sparas till nästkommande månad. Den enskilde kan ta ut högst 8 timmar avlösning per dygn i sammanhängande tid i bostaden.

I det fall den enskilde önskar sammanhängande avlösning i mer än 8 timmar ska han/hon informeras om möjligheten att ansöka om korttidsvård.

Beslut om avlösning ges i form av ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

#### *Konsekvensändringar i riktlinjerna*

Sedan förslaget till reviderade riktlinjer remitterades ut har information tillkommit som föranlett att vissa smärre ändringar gjorts. Dessa förändrar dock inte innehållet i sak och redovisas nedan:

#### *1.5 Övrigt, sid 7*

1:a stycket, texten om Svenska kommunförbundets cirkulär 1994:100 har tagits bort då överenskommelsen inte längre gäller.

#### *2.4 Verkställighet av beslut, sid 9*

Med anledning av RegR dom i Mål nr 6635-08 har följande text lagts till avsnittet:

”Särskild avgift ska inte utgå då väntetid uppstått till följd av att den enskilde förklarat sig endast godta ett visst boende som kommunen inte kunnat tillhandahålla.”

#### *7.1.3 Förändrade behov – Flytta till annat vård- och omsorgsboende, sid 35*

Sista stycket.

”När det gäller den enskildes möjlighet att få ett beslut i en situation som ovan, se PM, Den enskildes rätt att påverka utformningen av insats, från juridiska avdelningen.”

Texten är densamma som tidigare bortsett från att datumet på PM tagits bort enligt önskemål från juridiska avdelningen, som följer rättsläget. En ny PM kan vid behov lätt ersätta den nuvarande.

### 7.5 Patientöverflyttning mellan Sverige och Finland, sid 38

Hela stycket tas bort då överenskommelsen inte längre gäller. (Cirkulär från SKL fanns vid tidpunkten för riktlinjernas skrivning som aktuellt gällande information på deras hemsida.)

#### *Bilagor*

1. Reservationer m.m.
2. Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. delvis bifalla föredragande borgarrådets förslag till beslut.
2. Punkten 5.4.2 konsumentrådgivande funktion ersätts med ett informationsansvar i enlighet med lagens intentioner.
3. Servicehus ska också omfattas av valfrihetssystemet och att den enskilde genom biståndsbeslut därmed har rätt att välja servicehusboende och att det omfattas av köhanteringssystemets regler.
4. I riktlinjerna skrivs in en garanti för äldre par att bo tillsammans, även i de fall endast den ena parten har behov av ett biståndsbedömt boende.
5. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en kvalitativ äldrepolitik, framför allt när det gäller ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den ideologiskt motiverade konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste istället sätta fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Vi ser inte äldre människor som kunder på en marknad utan som medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda. Det ingår inte heller i en god äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta servicehus och vård- och omsorgsboenden eller att uppmuntra ”avknoppning” av hemtjänstenheter.

Erfarenheter från bland annat hemsjukvården är att privatiseringen inom hemtjänst försvårar samverkan kring äldre multisjuka. Från kommunernas sida anser man i enkätsvar till landstingsrevisorerna att det ökade antalet utförare inom landstinget har

försvårat samverkan. Det är viktigt att på alla sätt verka för en utvecklad samverkan mellan olika aktörer, så att man inte riskerar att försämra möjligheterna för äldre med stora vårdbehov.”

Vi var i huvudsak positiva till riktlinjerna när de antogs förra gången, men hade också kritik. Efter några års tillämpning kan vi konstatera att vår oro var befogad. Den borgerliga majoritetens löften om en generös bedömning av äldres behov har inte följts upp med tillräckliga ekonomiska resurser. Många äldre får avslag på ansökningar om särskilt boende och får i många fall också rätt visavi staden när de överklagar biståndsbesluten till Länsrätten.

Flera stadsdelsnämnder försöker klara budgeten genom smygbesparingar, t.ex. att antalet hemtjänsttimmar minskas samtidigt som de äldre ska få samma eller utökade insatser. Riktlinjernas mer generösa hållning till servicehus verkar inte ha påverkat besluten i någon högre grad. Det finns skäl att återigen betona att äldres behov alltid ska bedömas individuellt enligt socialtjänstlagen.

Dessutom vill vi i likhet med flera remissinstanser ha kvar ålder som kriterium vid helhetsbedömningen av behov av vård- och omsorgsboende. Äldre par ska också garanteras möjligheter att bo tillsammans, även när den ena parten har ett större vårdbehov. En sådan garanti måste skrivas in i riktlinjerna. De föreslagna förändringarna är inte tillräckliga. Detta påpekas också i många remissvar från den borgerliga majoriteten i nämnderna. Dessutom kommer den planerade nedläggningen av servicehusen att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Rätten att välja vård- och omsorgsboende ska finnas, men till skillnad från den borgerliga majoriteten anser vi den rätten även omfattar kommunala boenden och servicehus i alla stadsdelsområden. Fixartjänsten är en viktig förebyggande insats som vi vill ska gälla från 67 års ålder och utan ”tak” om 6 timmar. De gångna åren har visat att det inte finns risk för överutnyttjande.

Vissa förslag i de ändrade riktlinjerna är bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning samt förtydliganden om individuellt anpassad avlösning. Vi vill betona att stödet till anhöriga ska vara individuellt utformat och de insatser som räknas upp ska endast vara exempel på det stöd som kan fås. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader för stadsdelsnämnderna måste resurser skjutas till. Vi delar uppfattningen att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar snarare än en konsumentrådgivande funktion.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen (*bilaga 2*) godkänns med den ändring av kapitel 8.1.2 om avgiftsfri avlösning som föredragande borgarråd föreslår.

Stockholm den 9 juni 2010

På kommunstyrelsens vägnar:  
STEN NORDIN

Ewa Samuelsson

*Ylva Tengblad*

**Reservation** anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Malte Sigemalm* och *Kersti Py Börjeson* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

## ÄRENDET

Riktlinjer för biståndshandläggning, som fastställs av kommunfullmäktige, är ett komplement till gällande lagstiftning som ska ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen. Riktlinjerna tar upp lämplig lagtext, handläggning av ärenden, dokumentation i samband med handläggning av ärenden, stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende, boende för äldre, stöd till närstående och handläggning enligt LSS och personer 65 år och äldre.

Nuvarande gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen, dnr 105-93/2007, beslutades av kommunfullmäktige 2007-12-11. Eftersom flera förändringar skett sedan dess föreligger ett behov att revidera nuvarande riktlinjer. Förändringar som skett är bl.a. att valfrihet inom vård- och omsorgsboenden samt dagverksamhet införts, en ändring har skett i SoL gällande anhörigstöd, en ny Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har tillkommit och nya regler i HSL och SoL om individuell planering mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst har införts. Korttidsvård utgör en viktig stödsats för äldre varför även kriterierna för att bevilja korttidsvård behöver ses över. Vidare behöver kriterierna för beviljande av trygghetslarm ändras så att äldre lättare ska kunna få ett beslut om ett larm. Riktlinjerna behöver också förtydligas i sin helhet så att bedömningar och beslut blir mer lika över stadsdelarna i staden.

De föreslagna riktlinjerna ersätter nu gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen.

## Äldrenämnden

**Äldrenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2010 att

1. godkänna förvaltningens förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen.
2. föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige anta riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (S), ledamoten Eivor Karlsson (MP) och ledamoten Berit Bornecrantz Dias (V), *bilaga 1*.

**Äldreförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

### **Tillämplig lagstiftning, föreskrifter, riktlinjer m.m.**

Riktlinjerna inleds med ett avsnitt där de mest vanligen förekommande regelverk,

som är tillämpliga vid handläggning av ärenden enligt SoL och LSS anges. Regelverk som utgått har ersatts och nya regelverk har lagts till.

**Verkställighet av beslut** Avsnittet om verkställighet av beslut har kompletterats med ytterligare två stycken, rapporteringsskyldighet och särskild avgift. *Verkställighet av beslut* innebär i stort att stadsdelsnämnden får avvakta med verkställighet av beslut på begäran av den sökanden om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem. I stycket om *rapporteringsskyldighet* beskrivs kommunens skyldighet att till länsstyrelsen anmäla beslut som inte verkställts inom tre månader från det att beslutet fattats. Anmälan ska också göras till stadens revisorer. I det sista stycket om *särskild avgift* beskrivs att stadsdelsnämnden kan åläggas att betala särskild avgift om kommunen inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd som någon är berättigad till.

#### **Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk**

Den 1 januari 2010 trädde en ny lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lagen ersätter lagarna om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Stockholms stad är en av de kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska, vilket bland annat innebär att enskilda har rätt att använda finska vid skriftlig och muntlig kontakt.

#### **Handläggning av ärenden**

##### *Konsumentrådgivande funktion*

Konsumentrådgivande funktion är ett nytt avsnitt som förtydligar biståndshandläggarens informationsansvar. Biståndshandläggaren kan ses som en konsumentrådgivare då de ska kunna ge så utförlig information att den enskilde kan göra sitt val.

*Ickevalsalternativ* En nyhet är *ickevalsalternativ* som ska finnas att tillgå i de fall den enskilde inte vill, eller alls kan, välja utförare samt vid akut behov av insats.

##### *Avgiftsbeslut*

Avgiftsbeslut är ett nytt stycke som tillkommit på grund av att det framkommit behov av att förtydliga handläggningsprocessen om avgift. Att utreda och besluta om den enskildes avgift för hemtjänst, dagverksamhet och särskilt boende är myndighetsutövning och ska handläggas lika nogsamt som övriga myndighetsbeslut.

##### *Trygghetskvitto*

Nytt är också rutiner om ”Trygghetskvitto”. KF har den 1 december 2008 beslutat om införandet av trygghetskvitto inom äldreomsorgen. Rutinerna bygger på att landstingets ansvariga sjukvårdspersonal medverkar till att den enskilde får utskrivningsmeddelandet, trygghetskvittot.

#### **Individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten - gemensamma överenskommelser**

Den 1 januari 2010 infördes nya regler i 3 f § HSL och 2 kap. 7 § SoL som innebär att kommun och landsting ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Bestämmelserna omfattar alla personer som behöver individuell planering för att få sina behov tillgodosedda. Särskilt nämns grupper inom missbruk, äldreomsorg och psykiatri.

#### **Stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende**

##### *Rätt att välja utförare*

I detta avsnitt förtydligas den enskildes rätt att välja utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning bland de utförare som ingår i kundvalsmodellen. Den enskildes rätt att byta utförare och rutiner kring detta har också förtydligats.

### *Anställning av anhörig eller närstående*

Anställning av anhörig eller närstående är av kommunen frivilliga åtaganden som inte är reglerade i SoL. Stadsdelsnämnden har att pröva om den enskilde är berättigad till det sökta biståndet eller inte. Frågan om vem som ska utföra de beslutade insatserna är att betrakta som verkställighet och ska därför inte tas upp till prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Med detta följer att om den enskilde vill att någon anhörig eller närstående ska utföra de beviljade hemtjänstinsatserna ska biståndshandläggaren inte utreda och besluta om det, utan den delen av ansökan ska avvisas.

### *Trygghetslarm*

Personburna trygghetslarm är ett viktigt tekniskt hjälpmedel för att öka tryggheten för den enskilde i bostaden. Nuvarande handlägningsrutiner för ansökan om trygghetslarm är att utreda och fatta ett biståndsbeslut enligt SoL. Detta innebär en ganska så omfattande handlägningsprocedur som kan jämföras med övrig handläggning av ärenden. Kriteriet för att bli beviljad trygghetslarm är idag oro. Vad som definieras som oro är inte alltid så lätt och kan variera. För att underlätta för den enskilde föreslås i de reviderade riktlinjerna att det enda kriteriet som ska uppfyllas, för att beviljas ett trygghetslarm, är ålder, den enskilde ska ha fyllt 65 år. Trygghetslarm beviljas då enligt föreslagna riktlinjer och någon biståndsprövning behöver inte göras. Detta innebär en förenkling av handlägningsprocessen för biståndshandläggaren eller den som har till uppgift att handlägga ansökningar om trygghetslarm. Den enskilde registreras i Paraplysystemet på sedvanligt sätt och betalar avgift enligt gällande avgiftssystem.

I Äldredelegationens förslag om trygghetsboende ska trygghetslarm ingå i själva boendet utan föregående biståndsprövning. Detta föreslås även i stadsledningskontorets förslag om trygghetsboende, DNR 327-1178/2009. Till trygghetsboende ska den äldre kunna flytta, utan ett biståndsbeslut. Då trygghetsboende är ett ordinärt boende bör lika regler gälla för alla äldre i ordinärt boende.

### *Äldre med psykiska funktionsnedsättningar*

Äldre med psykiska funktionsnedsättningar är en grupp som många gånger har behov som inte kan tillgodoses med traditionell hemtjänst. Här uppmärksammas biståndshandläggarna på dessa personers specifika behov och vikten av individuella bedömningar.

*Rätt att välja dagverksamhet* Valfrihet inom dagverksamhet infördes den 1 juli 2009 och avsnittet om dagverksamhet har förtydligats med ett nytt stycke om den enskildes rätt att välja utförare av dagverksamhet.

### *Korttidsvård*

Korttidsvård utgör en viktig stödinsats för äldre i ordinärt boende. Korttidsvård är en mycket strategisk insats i takt med att allt fler äldre önskar bo kvar i det ordinära boendet. En väl fungerande korttidsvård är angelägen för att äldre i ordinärt boenden ska kunna uppehålla den fysiska förmågan och bo kvar i ordinärt boende ytterligare tid. Korttidsvård kan skjuta upp eventuell flytt till ett vård- och omsorgsboende. Det är dessutom angeläget att biståndshandläggarna, vid behov, ska kunna få möjlighet till bättre beslutsunderlag om den enskildes fortsatta behov av omvårdnadsinsatser. Korttidsvård är också en angelägen insatstyp för många som vårdar en närstående i hemmet. I de föreslagna riktlinjerna har ett förtydliganden gjorts bland kriterierna för att tydliggöra möjligheten att bevilja korttidsvård.

## **Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående**

### *Ändring i SoL*

En ändring i 5 kap. 10 § SoL har genomförts som innebär att socialnämnden *ska* erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre som stödjer en närstående som har funktionshinder. Ändringen trädde i kraft den 1 juli 2009 och innebär en skärpning av kommunens ansvar för att erbjuda olika former av stöd och avlastning till nämnda grupp.

### *Individuellt utformat stöd*

I föreslagna riktlinjer förtydligas att avlösning inte endast behöver innebära att den som vårdar lämnar hemmet, utan det kan också innebära att hemtjänstpersonalen tar med sig den som är i behov av hjälp ut på en promenad och att den som vårdar då kan vara ensam kvar i bostaden. Stödet ska vara individuellt anpassat och utformas i samråd med berörda.

### *Korttidsvård utomlands - avlösning*

Nytt i föreslagna riktlinjer är möjligheten till avlösning genom korttidsvård utomlands. Den som vårdar en närstående som beviljats korttidsvård utomlands ska, om så önskas, kunna följa med på utlandsvistelsen. Den som följer med får då bekosta sin del av resan själv. *Kostnadskonsekvens*

Äldreförvaltningen bedömer att föreslagna riktlinjer inte kommer att medföra någon kostnadsökning för staden.

## **BEREDNING**

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, samtliga stadsdelsnämnder samt till kommunstyrelsens handikappråd och pensionärsråd.

## **Stadsledningskontoret**

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 5 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets menar att det finns ett behov av nya riktlinjer och äldrenämndens förslag till reviderade riktlinjer tillgodoser detta behov. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att bedömningar och beslut är lika inom staden. Riktlinjerna ökar förutsättningarna för detta. Ett förtydligande vore dock önskvärt under avsnittet som behandlar handläggarnas konsumentrådgivande funktion. Handläggarna ska kunna ge utförlig information om respektive utförare så att den enskilde kan göra sitt val. I det uppdraget ligger vikten av att den information som ges är saklig och konkurrensneutral. I ”Jämför service” finns idag information om utförare som ingår i valfriheten. Här läggs även brukarundersökningar in. Andra sakliga uppgifter kan vara avtal,

skriftliga synpunkter och stadens uppföljningar av utförare.

Anhöriga som vårdar närstående utgör en viktig grupp. Enligt socialtjänstlagen ska stöd erbjudas för att underlätta för denna grupp. Den som vårdar en närstående som har ett stort omvårdnadsbehov har rätt till avgiftsfri avlösning fyra timmar per vecka. Stadsledningskontoret anser att riktlinjerna bör ändras till att den avgiftsfria avlösningen ska uppgå till 16 timmar per månad. Detta för att underlätta och öka flexibiliteten för den som vårdar en närstående.

Stadsledningskontoret föreslår att riktlinjerna för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen godkänns med ändringen att den avgiftsfria avlösningen ska vara 16 timmar per månad.

## **Bromma stadsdelsnämnd**

**Bromma stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen och överlämna det till kommunstyrelsen.

*Särskilt uttalande* gjordes av Jan Tigerström m.fl. (M), Hans Åberg (FP) och Eie Herlitz (MP), *bilaga 1*.

**Bromma stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar en revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt Sol och LSS inom äldreomsorgen och det förslag som äldreförvaltningen har utarbetat innebär förtydliganden på flera områden.

Riktlinjerna är ett komplement till lagstiftningen och ska ge stöd och vägledning till chefer och biståndshandläggare i myndighetsutövningen. Syftet med riktlinjerna är att upprätthålla likställighetsprincipen i staden och stärka rättssäkerheten för den enskilde.

Med detta som utgångspunkt, och med vetskapen om att det krävs stor tydlighet när riktlinjerna ska tolkas av många handläggare, har förvaltningen valt att kommentera eventuella tveksamheter och där vi anser att förtydliganden bör göras.

### **5.4.2 Konsumentrådgivande funktion**

Konsumentrådgivande funktion är ett nytt avsnitt i riktlinjerna och ska förtydliga biståndshandläggarens informationsansvar. Biståndshandläggaren ska kunna ge så utförlig information att den äldre kan göra sitt val av hemtjänst, dagverksamhet och vård- och omsorgsboende. I de fall den äldre har svårt att ta till sig informationen om de olika valbara alternativen, ska biståndshandläggaren vara behjälplig med att göra valet. Genom att intervjua den äldre om vad han/hon värdesätter, ska biståndshandläggaren kunna koppla ihop det med sin kunskap om olika valbara utförare.

Det är bra att man belyser och förtydligar biståndshandläggarens grannliga uppgift att ge objektiv och vägledande information och att vid behov vara behjälplig med att välja. Det är ett mycket stort antal utförare av äldreomsorg som ingår i stadens valfrihetssystem. Den äldre i Bromma kan idag välja mellan 66 hemtjänstutförare och mer än 100 vård- och omsorgsboenden. Den konsumentupplysning som biståndshandläggarna måste ge sker i de flesta fall i samband med TJÄNSTEUTLÅTANDE DNR 62-10-1.5.1. SID 3 (5) Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen Box 15017 16715 Bromma. Gustavslundsvägen 151 G Telefon 08-508 06 000. Fax 08-508 06 011 bromma@stockholm.se

**www.stockholm.se/bromma**

hembesök eller vid vårdplanering på sjukhus. Det är angeläget att biståndshandläggaren har tillgång till läsvänligt skriftligt material som presenterar de olika utförarna. Den information som staden idag tillhandahåller är de presentationer som finns i Jämförservice på stadens hemsida och som är utformade för att användas digitalt. Denna information måste göras utskriftsvänligt och läsvänlig.

#### **5.4.3 Beslutets innehåll**

*I beslut om hemtjänst ska framgå vilka insatser den enskilde beviljats. För den enskildes kännedom ska det också framgå vilken tid som krävs för att de beviljade insatserna ska kunna utföras. Tiden anges i hela timmar per månad.*

*Förslag till beslutsformulering.*

*Beviljade insatser, som framgår av beslutet, har beräknats att kunna utföras under en tid av minst cirka xx timmar per månad.*

Förvaltningen har inget att invända mot att på detta sätt informera om vilken tidsbedömning som ligger till grund för hemtjänstutförarens ersättning. Vi vill dock framhålla att det tydligt måste framgå att detta är en information till den enskilde som finns i anslutning till beslut om bistånd, men det är inte ett beslut. Att det står *förslag till beslutsformulering* i samband med förslag till formulering av informationen är missvisande.

Det bör också uppmärksammas att biståndshandläggarens bedömning av tiden ska vara ett medel för att bestämma en ersättningsnivå och inte en reglering av den tid utföraren ska lägga ner på uppdraget. Det kan också påpekas att det finns risk för sammanblandning med den enskildes avgift som inte grundas på faktisk tid utan på insatsernas omfattning.

#### **5.4.4. Avgiftsbeslut**

Det har tillkommit ett stycke om avgiftsbeslut och det är bra att handläggningsprocessen om avgifter förtydligas. Att utreda och besluta om den enskildes avgift för hemtjänst, dagverksamhet och särskilt boende är, som äldreförvaltningen betonar, myndighetsutövning och ska handläggas lika nogsamt som övriga myndighetsbeslut.

Här vill förvaltningen påtala behovet av att se över de dokument för avgiftsbeslut som finns i verksamhetssystemet, så att de utformas på ett sätt som bättre främjar kraven på en nogsam handläggning av myndighetsbeslut. TJÄNSTEUTLÅTANDE DNR 62-10-1.5.1. SID 4 (5) Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen Box 15017 16715 Bromma. Gustavslundsvägen 151 G Telefon 08-508 06 000. Fax 08-508 06 011 bromma@stockholm.se

**www.stockholm.se/bromma**

#### **5.8.4 WebCare**

*Informationsöverföring mellan kommun och landsting sker genom det*

*webbaserade systemet WebCare. Syftet med WebCare är främst att underlätta rutiner runt samordnad vårdplanering, utskrivning och annan samverkan som beskrivs i lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård. I samband med utskrivning från slutenvård ska en vårdplan upprättas där respektive huvudmans ansvar dokumenteras.*

Förvaltningen vill påtala behovet av att utveckla WebCare, som är det enda system för informationsöverföring som finns mellan kommun och landsting. WebCare är idag begränsat och används enbart i utskrivningsprocessen. Förvaltningen ser det som en stor brist att berörd personal som sjuksköterskor och paramedicinsk personal i särskilda boenden och hemtjänstchefer inte kan ta del av informationsutbytet i WebCare.

#### **6.4 Trygghetslarm**

Äldreförvaltningen föreslår i de reviderade riktlinjerna att det enda kriterium som ska uppfyllas för att beviljas ett trygghetslarm är ålder. Den enskilde ska ha fyllt 65 år. Trygghetslarm ska då beviljas enligt riktlinjerna och någon biståndsprövning behöver inte göras. Detta för att förenkla handlägningsprocessen och underlätta för den enskilde.

Det är positivt att handlägningsproceduren för trygghetslarm förenklas, men förvaltningen vill betona att det inte enbart är myndighetsutövningen som medför en omfattande handläggning, utan att det i stor utsträckning är beställarrollen som medför administration. Varje presumtiv larmkund ska välja den hemtjänstutförare inom kundvalet som ska ansvara för uttryckning och insats vid larmanrop. Därmed kvarstår eventuell konsumentvägledning och beställning till vald hemtjänstutförare. Det bör framgå av riktlinjerna hur detta ska hanteras.

I Bromma bor ca 9 000 invånare över 65 år. Blir önskemål om trygghetslarm många, så kan såväl administration som kostnader bli betungande. Skulle samtliga Brommabor som uppfyller ålderskriteriet vilja ha trygghetslarm skulle kostnaden enbart för apparaturen uppgå till omkring nio miljoner kronor. Därtill kommer kostnaden för uttryckning, idag ca 300 kronor i timmen.

Att jämföra trygghetslarm i trygghetsboende med de riktlinjer som här föreslås är inte adekvat då trygghetslarm ingår i boendekonceptet för trygghetsboende och att man för att få flytta in i trygghetsboende måste vara 75 år.

#### **6.5.7. Omvårdnadsinsatser**

Här finns en felskrivning – Se avsnitt 5.6.8 ska vara Se avsnitt 6.6. TJÄNSTEUTLÅTANDE DNR 62-10-1.5.1. SID 5 (5) Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen Box 15017 16715 Bromma. Gustavslundsvägen 151 G Telefon 08-508 06 000. Fax 08-508 06 011 bromma@stockholm.se [www.stockholm.se/bromma](http://www.stockholm.se/bromma)

#### **7.1 Vård- och omsorgsboende**

Vid bedömningen av den enskildes behov av vård- och omsorgsboende finns tre bedömningskriterier angivna:

- *Omvårdnadsbehovet ska vara stort över hela dygnet.*
- *Om inte behov av hjälp nattetid finns ska det finnas medicinska behov och behov av närhet till sjuksköterska eller behov av närhet till personal.*
- *Oro orsakad av psykisk ohälsa eller demenssjukdom som påverkar den enskildes förmåga att fungera i ordinärt boende.*

Det anges att det räcker om ett av dessa kriterier är uppfyllda.

Det är angeläget att det finns gemensamma bedömningskriterier för att åstadkom-

ma en så likvärdig bedömning som möjligt, men det finns också en fara i att ange kriterier som inte är tydligt formulerade. Att ange att det räcker att ett av dessa kriterier uppfylls är enligt förvaltningens mening otydligt.

#### **Kostnadskonsekvens**

Äldreförvaltningen bedömer att föreslagna riktlinjer inte kommer att medföra någon kostnadsökning för staden. Förvaltningen menar att det krävs en mer ingående analys av de ekonomiska konsekvenserna bl.a. av de generösa riktlinjer för trygghetslarm som föreslås. Mot bakgrund av årets höjning av ersättningen till utförarna och ingen motsvarande kompensation till beställarsidan så kan förvaltningen konstatera att inga kostnadsökningar ryms inom befintlig budgetram. Förvaltningen vill framhålla vikten av att kostnaderna för de nya riktlinjerna beaktas i den årliga budgeten för äldreomsorgen.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen till kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist, ledamöterna Mervi Mäkinen Andersson, Lennart Pöppel, Sonja Mogert (alla s), ledamoten Rosa Lundmark (v), tjänstgörande ersättaren Åsa Öckerman (mp), *bilaga 1*.

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer till stor del i de förändringar i riktlinjerna som föreslås men vill anföra följande:

Om trygghetslarm ska beviljas så generellt som det föreslås kommer ökade kostnader att uppstå eftersom fler personer kommer att tilldelas trygghetslarm. Dessutom ser förvaltningen redan nu en ökad tendens till att individuella lösningar krävs för larmkunder i ordinärt boende. Dessa lösningar krävs också för personer som bor i fastigheter där fast telekablage ej installeras i samband med byggnation vilket blir allt mer vanligt. Förvaltningen anser även att insatsen trygghetslarm ska kunna avslås i de fall den enskilde äldre inte kan hantera larmet, detta gäller exempelvis personer med demens sjukdom men kan även omfatta personer med annan funktionsnedsättning. Även för de personer som har täta insatser bör ett avslag kunna meddelas då omvårdnadsbehovet i dessa fall är tillgodosett genom de insatser som beviljats.

Ett kriterie som föreslås för korttidsvård är "för den som vårdats på akutsjukhus och som inte utan en tids återhämtning kan återgå till sitt ordinarie boende". Här bedömer förvaltningen att det finns en risk för att staden får överta annan huvudmans

ansvar vad gäller rehabilitering vilket kan medföra betydande merkostnader för staden. Detta kan även leda till en otydlighet gällande ansvaret och förstärka de problem som ibland uppstår i samverkan vid vårdplanering för personer som har vistats på sjukhus. Förvaltningen delar således inte äldreförvaltningens bedömning om att de föreslagna riktlinjerna inte kommer att medföra någon kostnadsökning för staden.

Gällande korttidsvård utomlands anser förvaltningen att det kan medföra svårigheter för biståndshandläggarna att bedöma om den enskilde äldre verkligen kan klara av resan samt följer de krav som ställs på den som beviljas detta. Förvaltningen anser också att det är svårt att se att den som uppfyller kriterierna för korttidsvård skulle klara av resan med allt vad den innebär - inte minst i tid.

Förvaltningen anser att det är positivt med det förtydligande som skett under "Särskilt boende" vad gäller parbogarantin, 7.1.2. Här anges att "då makar/registrerade partners/sambor beviljas boende i särskilt boende, ska med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det men att bestämmelsen inte gäller i de fall endast den ena av makarna har behov av särskilt boende". Förvaltningen anser dock att detta bör förtydligas ytterligare så det framgår att även behov av boendeförändring för makar/registrerade partners/sambor måste vara styrande för att detta ska kunna verkställas i enlighet med den förändring som föreslås. Detta då det under 7.1.15 tydligt framgår att den som inte har en demensdiagnos inte ska placeras på ett boende avsett för dementa.

Förvaltningen instämmer i att biståndshandläggaren i sitt informationsansvar kan anses ha en konsumentrådgivande roll då en utförlig information ska ges för att den enskilde ska kunna göra sitt val.

## **Farsta stadsdelsnämnd**

**Farsta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Särskilt uttalande* gjordes av ordförande Birgitta Holm m fl (m), Thomas Bäcklin (fp) och Bertil Fredriksson (kd), *bilaga 1*.

**Farsta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Riktlinjerna är ett värdefullt dokument för att de äldre ska få en rättssäker biståndshandläggning och kvalitativa vård- och omsorgsinsatser. Förvaltningen anser att förslaget till reviderade riktlinjer är väl genomarbetat utifrån gällande lagstiftning, stadens äldreplan, föreskrifter med mera. I förslaget framkommer tydligt hur verkställighet ska ske inom ett valfrihetssystem. Vidare finns tydliga riktlinjer kring stadsdelsnämndens skyldighet att erbjuda stöd för personer som vårdar en närstående. Att underlätta för den enskilde genom att förenkla handlägningsprocessen av

trygghetslarm anser förvaltningen vara positivt.

Även om förslaget till reviderade riktlinjer i stort anses vara positivt vill förvaltningen framföra vissa synpunkter, som redovisas nedan under respektive rubrik i äldrenämndens förslag.

#### **2.4 Verkställighet av beslut**

Verkställighet av beslut inom ett valfrihetssystem innebär enligt de nya rutiner- na att stadsdelsnämnden får senarelägga verkställighet av beslut på begäran av den sökanden.

Förvaltningen ser positivt på detta förtydligande, då verkställighet inom skäl- igt tid måste kunna senareläggas på begäran av den enskilde för att självbestämmande och valfrihet ska kunna fungera.

##### **5.4.1 Inflytande och delaktighet**

I avsnittet kring inflytande och delaktighet finns ett förslag till beslutsformule- ring: *Beviljade insatser, som framgår av beslutet, har beräknats att kunna utföras under en tid av minst cirka xx timmar per månad.*

Förvaltningen anser det blir otydligt om orden minst och cirka används i samma mening.

##### **5.4.2 Konsumentrådgivande funktion**

Konsumentrådgivande funktion är ett nytt avsnitt som förtydligar biståndshand- läggarens informationsansvar. Biståndshandläggaren ska ge så utförlig information att den enskilde kan göra sitt val av hemtjänst, dagverksamhet och vård- och om- sorgsboende.

Då den enskilde inte vill eller kan välja utförare tilldelas de den utförare som vid tillfället är aktuell som ickevalsalternativ.

Förvaltningen anser att det är oerhört viktigt att den enskilde får tillräcklig in- formation för att kunna göra ett aktivt val. För att biståndshandläggarna ska kunna ge tillräcklig information krävs att det nuvarande informationsmaterialet och den webbaserade tjänsten Jämför service utvecklas.

I övrigt kan begreppet konsumentrådgivande vara något missvisande, då bi- ståndshandläggaren ska vara objektiv och inte ge direkta råd. Begreppet konsu- mentvägledning kanske skulle vara mer passande, då biståndshandläggaren har en mer vägledande funktion.

Nyheten med ickevalsalternativ välkomnas av förvaltningen, då det tydliggör hur utförare utses för dem som inte vill eller kan välja.

#### **5.8 Trygghetskvitto**

En annan nyhet är rutiner för ”Trygghetskvitto”. Trygghetskvitto är ett doku- ment som den enskilde får med sig då han eller hon skrivs ut från slutna vård. Av trygghetskvittot framgår vilka insatser som beviljats enligt SoL och LSS och vem som ska utföra insatserna.

Förvaltningen anser att rutiner kring trygghetskvitto är mycket positivt för att öka samverkan med landstinget och framför allt för att bidra till ökad trygghet för den enskilde i samband med utskrivning till hemmet.

#### **5.9 Individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten – gemensamma överenskommelser**

Den 1 januari 2010 infördes nya regler i 3 f § HSL och 2 kap. 7 § SoL som in- nebär att kommun och landsting ska upprätta en individuell plan när den enskilde

har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Bestämmelserna omfattar alla personer som behöver individuell planering för att få sina behov tillgodosedda. Särskilt nämns grupper inom missbruk, äldreomsorg och psykiatri.

Förvaltningen välkomnar de nya reglerna kring individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Möjligheten att gemensamt planera är ett måste för att ta gemensamt ansvar, vilket i vissa fall är nödvändigt för att tillgodose den enskildes behov. En individuell plan innebär att mål och vem som ansvarar för vad blir tydligare för den enskilde.

### **6.3 Anställning av anhörig eller närstående**

I avsnittet om anställning av anhörig eller närstående framgår att beviljade insatser normalt ska utföras av hemtjänstpersonal. Vem som ska utföra de beslutade insatserna är att betrakta som verkställighet och ska därför inte tas upp till prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Det innebär att biståndshandläggaren endast ska utreda behovet av sökta insatser, men avvisa ansökan om vem som ska utföra beviljad insats.

Förvaltningen ser positivt på att skilja bedömningen av behov av insatser från verkställighet av beslutade insatser.

### **6.4 Trygghetslarm**

För att underlätta för den enskilde föreslås i de reviderade riktlinjerna att det enda kriteriet som ska uppfyllas för att beviljas ett trygghetslarm är ålder – den enskilde ska ha fyllt 65 år. Det innebär en förenklad handläggning av trygghetslarm. Vidare framgår att de som inte klarar att hantera eller förstår innebörden av ett trygghetslarm ska få sina behov av trygghet och omvårdnad tillgodosedda på annat sätt genom mer kvalificerade insatser såsom vård- och omsorgsboende.

Förvaltning är positiv till förslaget att underlätta för den enskilde att ansöka om trygghetslarm. Med hänsyn till att det enda som krävs är att den enskilde ska ha fyllt 65 år finns inte behov av en omfattande handläggning, varför en förenklad handläggning är att föredra.

Det är viktigt att den enskilde som inte klarar att hantera eller förstår innebörden av ett trygghetslarm får sina behov av otrygghet tillgodosedda på annat sätt genom andra insatser. Dock innebär det inte per automatik ett vård- och omsorgsboende. En individuell bedömning om vilken insats som bäst kan tillgodose den enskildes behov måste ske.

### **6.5.6 Utevistelse – Följeslagare – Ledsagning**

Den som på grund av funktionsnedsättning inte själv kan ta sig till/från läkare, fotvård, sjukgymnast med mera kan beviljas hjälp för detta i form av följe.

Förvaltningen anser att det även bör stå ”eller kan få hjälp med det på annat sätt”. Hjälp på annat sätt kan exempelvis vara att den enskilde får sällskap av person från någon av de frivilliga organisationerna som är aktiva i stadsdelsområdet.

### **6.9.1 Korttidsvård utomlands**

Nytt i förslaget till riktlinjer är insatsen korttidsvård utomlands. För att sådan vård ska kunna beviljas måste den enskilde bedömas ha förutsättningar att klara resan till och från vården. Vidare ska den enskildes behov av att korttidsvården sker

i ett annat land med sol och värme beaktas vid bedömningen. I övrigt gäller samma kriterier som för annat korttidsboende. Närstående som vårdar den som beviljas korttidsboende utomlands ska kunna erbjudas att på egen bekostnad följa med eller bo i närheten av korttidsboendet.

Förvaltningen är positiv till insatsen korttidsvård utomlands. Dock finns en rad frågor om hur det praktiskt ska fungera.

#### **8.1.2 Avgiftsfri avlösning**

I förslaget till reviderade riktlinjer förtydligas att avlösning inte endast behöver innebära att den som vårdar lämnar hemmet. Det kan även innebära att hemtjänstpersonalen tar med sig den som är i behov av hjälp ut på en promenad, medan den som vårdar får möjlighet till egen tid i hemmet.

Förvaltning välkomnar förslaget och anser att det finns ett stort mervärde i att den som vårdas har möjlighet till utevistelse samtidigt som den som vårdar får egen tid för exempelvis vila i det egna hemmet. Med det nya förslaget kommer sannolikt närståendevårdares behov av avlastning att kunna tillgodoses med hjälp av avlösning i hemmet i större utsträckning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

### **Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd**

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd bifaller i huvudsak förvaltningens förslag till beslut som svar på remissen till kommunstyrelsen.
2. Därutöver anser nämnden att punkten om parboendegaranti i vård och omsorgsboende utformas så att inte äldre par tvingas skiljas åt även om endast en av parterna beviljats bistånd. Det är viktigt att äldre par som önskar bo tillsammans också under de sista åren i livet inte tvingas skiljas åt på grund av att endast en av parterna beviljats vård- och omsorgsboende.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Jan Wallman m.fl. (S), ledamoten Ylva Wahlström (MP) och tjänstgörande ersättaren Carita Stenbacka Tenezakis (V), *bilaga 1*.

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreomsorgen utvecklas och förändras och det är därför angeläget att stadens riktlinjer för biståndshandläggning revideras och hålls aktuella både utifrån ändringar i lagstiftningen samt kommunfullmäktiges beslut.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag. Riktlinjerna har blivit tydligare och mer detaljerade för var gång de har reviderats och utgör därför ett bra stöd för biståndshandläggaren. Riktlinjerna bidrar därigenom också till att öka rättssäkerheten och likställigheten i biståndsbedömningen.

Förvaltningen tycker att de nyheter som föreslås är bra, att

- Biståndshandläggarens informationsansvar har förtydligats. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att använda begrepp konsumentrådgivande funktion, då det kan förväxlas med konsumentrådgivare. Det kan bli otydligt och man kan tro att det är någon annan än biståndshandläggaren som ska informera om olika utförare.

- Brukaren har rätt att byta hemtjänstutförare när som helst.

- Riktlinjerna förtydligar att anställning av anhörig eller närstående inte är ett bistånd utan verkställighet.

- Den som fyllt 65 år och som ansöker om trygghetslarm beviljas det.

- Den enskilde ska få ett trygghetskvitto, när man skrivs ut från sjukhus.

- Möjlighet till avlösning genom korttidsvård utomlands.

Förvaltningen är dock bekymmersam gällande de två nya kriterierna som föreslås för korttidsvård, att korttidsvård kan erbjudas till

- Den som vårdats på akutsjukhus och som inte utan en tids återhämtning kan återgå till ordinarie boende.

- Den som vårdas i ordinärt boende och som med en tillfällig vistelse på ett vård- och omsorgsboende kan bo kvar hemma.

Kriterierna kan tolkas som ett utökat ansvar för stadsdelsnämnderna som kan komma att leda till ökade kostnader. De kan också finnas en risk för tidigare utskrivningar från akut och slutna vård.

Förvaltningen kan se att det finns ett ökat behov av korttidsplatser. Bl.a. är det viktigt att kunna erbjuda avlastning för anhöriga. Biståndshandläggaren kan också behöva utreda den äldre behov av boendeform. De två nya kriterierna behöver förtydligas, liksom bör behovet och användningen av korttidsplatser ses över.

Avslutningsvis vill förvaltningen lyfta fram vikten av att fortsätta att utveckla och fördjupa samverkan med landstinget. Samverkan är en förutsättning för att de äldre ska få en trygg och säker vård och omsorg.

## **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

**Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2010 enligt följande

1. Stadsdelsnämnden bifaller i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som sitt svar på remissen från Kommunstyrelsen.

2. Stadsdelsnämnden beslutar att punkten om parboendegaranti i vård- och omsorgsboende bör utformas så att inte äldre par tvingas skiljas åt, även om en av parterna beviljats bistånd.

3. Stadsdelsnämnden anför därutöver

Det är viktigt att äldre par som önskar bo tillsammans också under de sista åren i livet inte tvingas skiljas åt p.g.a. att endast en av parterna beviljats vård- och omsorgsboende.

*Reservation* anfördes av vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP), *bilaga 1*.

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP), *bilaga 1*.

**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort sett positiv till det reviderade förslaget men efterlyser förtydliganden inom några områden.

***Konsumentrådgivande funktion***

Enligt förvaltningens mening är ”konsumentrådgivande funktion” ett begrepp som ställerorealistiskt höga krav på biståndshandläggarna. Utförarna ska konkurrera på lika villkor och biståndshandläggarna får därför inte ge råd om vilken utförare den enskilde ska välja. Ett mer rimligt begrepp skulle enligt förvaltningens mening exempelvis kunna vara ”konsumentvägledande funktion”.

***Trygghetslarm***

Avsnittet om trygghetslarm bör förtydligas. Den nuvarande skrivningen kan tolkas som att någon annan än biståndshandläggare kan handlägga ärendet. Detta är inte möjligt eftersom insatsen ska registreras i paraplysystemet på sedvanligt sätt, vilket innebär att ett beslut enligt socialtjänstlagen måste fattas. Dessutom genererar insatsen en avgift som enligt riktlinjerna ska handläggas lika nogsamt som övriga myndighetsbeslut. Detta utesluter i nuläget att någon annan än biståndshandläggare skulle kunna handlägga ärendet. Ett beslut enligt socialtjänstlagen handläggas enligt bestämmelser i Förvaltningslagen vilket leder till att handlägningsprocessen fortsätter att vara i princip lika omfattande som tidigare. I dagsläget är det inte heller möjligt att sätta tillsvidarebeslut på trygghetslarm i paraplysystemet vilket vore önskvärt för att förenkla handläggningen.

***Korttidsvård***

Det nya kriteriet att kunna bevilja personer som vårdats på akutsjukhus korttidsvård suddar ut gränsen mellan kommunens och landstingets ansvar när det gäller rehabilitering. Möjligheten att bevilja korttidsvård efter vistelse på akutsjukhus bör användas mycket restriktivt då risken annars är att effekten av kriteriet blir raka motsatsen till vad som avsetts. På korttidsboenden i staden idag finns inte de resurser eller möjligheter till rehabilitering som landstinget har och ansvarar för. Möjligheten till korttidsvistelse kan vara bra för personer som t.ex. drabbats av stroke och det är klarlagt att rehabilitering fullgjorts men att den enskilde kan bli bättre över tid. Kriteriet bör förtydligas med att insatsen korttidsvård kan beviljas för personer

som är medicinskt färdigutredda och rehabiliterade inom landstinget.

#### ***Korttidsvård utomlands***

Detta avsnitt behöver förtydligas ytterligare gällande rutiner kring beställning av insats och resa liksom vem som ansvarar för att den enskilde har sjukförsäkringskort, hemförsäkring, har med sig mediciner, inkontinenshjälpmedel, hjälpmedel etcetera samt vem som ansvarar för att den enskildes närstående bereds boende vid eller i närheten av korttidsboendet.

#### ***Avlösning/avlastning***

I avsnittet "Avlösning" blandas begreppen avlösning och avlastning. Idag fattar biståndshandläggarna beslut om avlastning som innefattar korttidsvård och växelvård. Beslut om avlösning används endast vid avlösning i hemmet, d.v.s. hemtjänstpersonal avlöser den som vårdar den enskilde.

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 enligt följande

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd bifaller i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Punkten om parboendegaranti i vård och omsorgsboende utformas så att inte äldre par tvingas skiljas åt även om endast en av parterna beviljats bistånd.
3. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande

Människor som har levt tillsammans under en stor del av livet måste likväl kunna få bo tillsammans på äldre dagar, även om en av dem har biståndsbedömts för särskilt boende. Det är inhumant att skilja paren åt, något som också kan innebära en försämring av parets gemensamma hälsotillstånd. Alliansen på Kungsholmen menar därför att en s.k. parboendegaranti skall införas i riktlinjerna för biståndsbedömningen, som även inkluderar fall då endast den ena partnern har biståndsbedömts. Därmed kan de fortsätta bo tillsammans, även på ett vård- och omsorgsboende.

*Reservation* anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingegerd Akselsson Le Douaron (MP), *bilaga 1*.

*Ersätтарыttrande* gjordes av gjordes av Oscar Fredriksson (C), *bilaga 1*.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till förslaget om nya riktlinjer. Det är alltid svårt att formulera riktlinjer som täcker alla frågeställningar som kan uppkomma vid handläggning av enskilda ärenden men i de nya förslaget är det förvaltningens uppfattning att man lyckats väl. Förvaltningen vill dock framföra några synpunkter och förslag.

#### Konsumentrådgivande funktion

Äldreförvaltningen har valt att kalla biståndshandläggarnas informationsansvar i samband med den enskildes val av utförare för en "konsumentrådgivande funktion". Biståndshandläggaren ska, enligt förslaget, "ses som en konsumentrådgivare då de ska kunna ge så utförlig information att den enskilde kan göra sitt val".

Enligt förvaltningen kan ordet "konsumentrådgivning" ge felaktiga associationer och förhoppningar hos den enskilde. Konsumentrådgivning är för medborgaren i allmänhet svar på frågorna Vad ska jag välja? - Vad är "bäst i test"? Biståndshandläggaren får i detta sammanhang inte ge svar på dessa frågor utan ska förhålla sig objektiv och ge neutral information. Förvaltningen föreslår att man i riktlinjerna använder benämningen "rådgivande funktion".

#### Anhöriganställning

Det är bra att man i förslaget har förtydligat att anhöriganställning är att betrakta som verkställighet, dvs utförarens ansvar, och att ansökan om detta ska avvisas. Enligt nuvarande riktlinjer ska biståndshandläggaren utreda om det föreligger särskilda skäl till att delar av insatserna eller samtliga insatser bäst utförs av anhörig/närstående.

#### Ledsagning

Det är också bra att man i det nya förslaget till riktlinjer har förtydligat skillnaden mellan ledsagning till fritids- och kulturaktiviteter och övrig ledsagning och vilken utförare som är ansvarig för respektive del.

#### Korttidsvård

Korttidsvård utgör en viktig stödinsats för äldre i ordinärt boende. Som alla andra insatser ska den grunda sig på individuella behov och det kan därför vara svårt att dra upp riktlinjer för när korttidsvård ska beviljas. De skäl som anges i förslaget till riktlinjer är bra men det skulle kunna förtydligas när korttidsvård *inte* ska beviljas; att den enskildes rehabiliteringsbehov inte ska utgöra skäl för att bevilja bistånd enligt SoL för korttidsvård.

I nuvarande riktlinjer framgår att personer som bor på servicehus och som är i behov av rehabilitering som inte kan tillgodoses på boendet kan beviljas korttidsvård för att få sådan rehabilitering. Det är bra att den skrivningen om rehabilitering nu är borttagen. Servicehusen ska, i likhet med vård- och omsorgsboenden, tillhandahålla rehabilitering för de som bor där.

Under avsnittet om korttidsvård utomlands står att närstående som vårdar den som beviljats sådan korttidsvård ska kunna erbjudas att på egen bekostnad följa med på resan. Här behöver det, enligt förvaltningen, förtydligas vem som ombesörjer resa och övernattnings för den närstående och vilken roll biståndshandläggaren har.

### Avlösning

Enligt förvaltningen är individuellt utformat stöd en av de viktigaste förutsättningarna för en god anhörigvård och för att få anhöriga att ta emot den hjälp och det stöd de behöver. Avlösning i hemmet är ett exempel på sådant stöd. Det är bra att det nu framgår av riktlinjerna att avlösning i hemmet också kan ske genom att den som vårdar är kvar hemma i bostaden medan hemtjänstpersonal hjälper den närstående att komma ut. Denna insats kan dock vara så mycket mer än att gå på promenad, som det står i förslaget. Förvaltningen betonar återigen den individuella anpassningen och, för att avlösningen ska få avsedd effekt, är det oerhört viktigt att lyssna till den enskildes egna önskemål och därför bör det inte specificeras i riktlinjerna att avlösningen innebär att gå på promenad. Om en uppräknings ska göras bör det enligt förvaltningen framgå att det är *exempel* på insatser som *kan* erbjudas.

### **Norrmalms stadsdelsnämnd**

**Norrmalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Lars Arell m.fl. (S), *bilaga 1*.

*Reservation* anfördes av ledamoten Agneta Isacson (FP), *bilaga 1*.

*Reservation* anfördes av ledamoten Yildiz Kafkas (MP), *bilaga 1*.

*Reservation* anfördes av ledamoten Hans Enroth (V), *bilaga 1*.

**Norrmalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att invända mot de förtydliganden och kompletteringar av riktlinjerna som föreslås med hänsyn till de ändringar som skett i lagstiftning och den utveckling av äldreomsorgen som i övrigt ägt rum.

Förvaltningen är emellertid mycket tveksam till förslaget om att det enda kriteriet för att beviljas trygghetslarm är att personen i fråga har fyllt 65 år. Förslaget motiveras med att bl.a. Äldrelegationen föreslagit att alla som flyttar in i ett trygghetsboende, vilket är att jämställa med ett ordinärt boende, ska förses med trygghetslarm. Förvaltningen anser inte att detta motiverar att alla som bor i ordinärt boende och uppnått pensionsåldern ska ha rätt till trygghetslarm. Det finns risk för att ett generellt erbjudande om trygghetslarm till alla som fyllt 65 år kan resultera i att många vill få ett larm installerat endast av det skälet att det

”kan vara bra att ha”. Detta skulle i så fall medföra betydande kostnader för staden. Förvaltningen anser därför att någon form av behovsprövning ska göras även fortsättningsvis.

I ärendet anges att ”den som inte längre klarar av att hantera eller som inte förstår innebörden av ett trygghetslarm ska få sina behov av otrygghet och omvårdnad tillgodosedda på annat sätt genom mer kvalificerade insatser såsom vård- och omsorgsboende”. Förvaltningen utgår från att ordet ”otrygghet” är en felskrivning som kommer att rättas till. Formuleringen i övrigt kan dock ge intryck av att den som inte kan hantera ett larm i första hand ska erbjudas insatser i form av vård- och omsorgsboende. Förvaltningens erfarenhet är att behovet av trygghet i dessa fall ofta kan tillgodoses genom att hemtjänsten håller tätare kontakt med den enskilde i form av besök eller telefonkontakt. Förvaltningen föreslår därför att man i riktlinjerna anger att en tätare kontakt från hemtjänstens sida ofta kan vara tillräcklig för att tillgodose den enskildes behov av trygghet i de fall han eller hon inte kan hantera ett trygghetslarm. Det kan också finnas andra insatser som gör att den enskilde kan känna sig trygg, exempelvis dagverksamhet. Som förvaltningen ser det är det viktigt att pröva olika lösningar innan frågan om eventuellt vård- och omsorgsboende tas upp.

Förvaltningen delar inte äldreförvaltningens uppfattning om att biståndshandläggaren har en ”konsumentrådgivande funktion”. Begreppet ”konsumentrådgivning” associeras med köp av varor och tjänster där den enskilde tillråds eller avråds från att köpa en viss vara eller tjänst. I biståndshandläggarens uppdrag ingår självklart att informera den enskilde om alternativa utförare. Att råda eller avråda den enskilde från att anlita en viss utförare ingår däremot inte i uppdraget. Förvaltningen föreslår därför att begreppet ”konsumentrådgivande funktion” tas bort.

## **Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd**

**Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att godkänna förslaget till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen och att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* anfördes av vice ordförande Abebe Hailu m.fl. (S), ledamot Jakob Dencker m.fl. (MP) och ledamot Gunilla Bhur m.fl. (V), *bilaga 1*.

**Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 8 april 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Som äldreförvaltningen framhåller i sitt tjänsteutlåtande, har stadens äldreomsorg utvecklats sedan kommunfullmäktige beslöt om de nuvarande riktlinjerna den 11 december 2007. Äldreförvaltningens förslag till reviderade riktlinjer för hand-

läggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen innebär i huvudsak förtydliganden för handläggningen av ärenden som omfattas av de förändringar och kompletteringar som tillkommit sedan 2008. Föreslagna förtydliganden underlättar, enligt förvaltningens mening, biståndshandläggarnas arbete och möjliggör mer enhetliga bedömningar inom staden. Förvaltningen är därför i allt väsentligt positiv till äldreförvaltningens förslag till reviderade riktlinjer inom äldreomsorgen, men lämnar vissa synpunkter under nedanstående punkter.

#### *Verkställighet av beslut*

Förvaltningen instämmer i att det inom ramen för kundvalssystemet kan vara svårt att verkställa ett beslut inom fastställd tidsram, då den enskilde framfört ett speciellt önskemål i något avseende. I avvaktan på att den enskildes önskemål kan uppfyllas, lämnas erbjudande om andra alternativ. Kommunens rapporteringsskyldighet i detta hänseende, som anges i de reviderade riktlinjerna, uppfylls redan idag. Förvaltningen vill i detta sammanhang framhålla vikten av noggrann dokumentation.

#### *Konsumentrådgivande funktion*

Utifrån den enskildes önskemål och behov har biståndshandläggaren att informera om de möjliga alternativ som står till buds. Enligt gällande regelverk måste biståndshandläggarens information vara opartisk. Förvaltningen menar att benämningen *konsumentrådgivande funktion* är missvisande, då detta kan ge en bild av att biståndshandläggaren kan förmedla en fördjupad/ mer riktad information om kvaliteten i de olika företagen. Biståndshandläggarens ansvar ligger i att lämna utförlig men objektiv information som underlag inför den enskildes val eller byte av utförare.

#### *Individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten – gemensamma överenskommelser*

Under denna punkt anges att det den 1 januari 2010 infördes nya regler i 33 f § HSL och 2 kap. 7 § SoL som innebär att *kommun och landsting ska upprätta en individuell plan* när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Förvaltningen vill här uppmärksamma på benämningen *individuell plan*, som kan förväxlas med vad som avses med individuell plan inom ramen för LSS, där det är den enskilde som initierar eller godkänner att en individuell plan ska upprättas.

#### *Anställning av anhörig eller närstående*

Förvaltningen uppskattar att det i de reviderade riktlinjerna klargörs att det åligger stadsdelsnämnden att pröva om den enskilde är berättigad till det sökta biståndet eller inte, men att frågan om vem som ska utföra de beslutade insatserna är att betrakta som verkställighet och inte ska prövas enligt 4 kap 1 § SoL och att den delen av ansökan därmed ska avvisas.

#### *Trygghetslarm*

Positivt är också, enligt förvaltningens mening, den föreslagna mycket förenklade hanteringen vad avser beviljandet av trygghetslarm.

#### *Korttidsvård utomlands – avlösning*

Nytt i de föreslagna riktlinjerna är möjligheten till avlösning genom korttidsvård utomlands. För att korttidsvård utomlands ska kunna beviljas måste den enskilde bedömas ha fysiska och psykiska förutsättningar för att klara resan till och från

korttidsvården. Förvaltningen kan här se vissa svårigheter i att göra sådana bedömningar inte minst vad gäller personer med demens och/eller psykiatrisk problematik. Enligt förvaltningens uppfattning kan det även innebära svårigheter att göra här avsedda bedömningar vad avser personer som inte tidigare är kända för förvaltningens äldreomsorg.

Utöver vad som ovan redovisas har stadsdelsförvaltningen inte något att erinra mot det reviderade förslaget till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förslaget till reviderade riktlinjer och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

## **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

**Skarpnäcks stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 21 april 2010 enligt följande

1. Nämnden beslutar att i huvudsak tillstyrka förvaltningens förslag till beslut.
2. Nämnden beslutar att punkten 7.1.2 om parboendegaranti i vård och omsorgsboende bör utformas så att äldre par inte tvingas skiljas åt ven om endast en partner har beviljats bistånd
3. Nämnden ger förvaltningen i uppdrag, när stadens riktlinjer är fastställda, att återkomma med förslag om hur en parboendegaranti för äldre kan utformas och tillämpas i stadsdelen.
4. Nämnden beslutar att därutöver anföra:

Det är viktigt att äldre par som önskar bo tillsammans också under de sista åren i livet inte tvingas skiljas åt på grund av att endast en av parterna beviljats vård- och omsorgsboende.

Därför vill allianspartierna i enlighet vad vi tidigare deklarerat införa en parboendegaranti som innebär att äldre par får fortsätta leva tillsammans, även när den ena i relationen behöver komma till någon form av äldreboende. Det betyder att även den som inte har biståndsbedömt behov av särskilt boende ska ha möjlighet att flytta med sin partner.

Äldreförvaltningen bör därför undersöka hur en sådan garanti kan utformas för de äldre i hela Stockholm, och återkomma med förslag på hur biståndsbedömningen kan förändras så att man inte tvingar äldre par att bo åtskilt mot sin vilja. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ges i uppdrag att, så snart stadens riktlinjer är fastställda, utforma förslag på hur denna ska tillämpas för äldre i stadsdelen.

*Reservation* anfördes av vice ordförande Maria Hannäs (V), ledamoten Mo-

nika Lindh m.fl. (S) och ledamoten Birgitta Hansen (MP), *bilaga 1*.

**Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i stort med äldreförvaltningens förslag. Förvaltningen vill särskilt lyfta fram förtydligandet om individuellt anpassad avlösning. Avlösningen kan även ske i hemmet. Den som vårdar är kvar i hemmet och den som vårdas får någon form av aktivitet, till exempel en promenad.

Förvaltningen anser att enligt Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk,

Förvaltningsområden 6 § (se bilaga 2) ska förvaltningen tillhandahålla stöd endast på finska, inte övriga språk. Förvaltningen saknar personal som behärskar meänkieli och samiska varför förvaltningens tolkning av lagstiftningen § 18, är att nämnden därmed inte har direkt skyldighet att handlägga ärenden inom dessa minoritetsspråk.

Förvaltningen anser att biståndshandläggarna redan i dag har en informativ ”konsumentvägledande roll” vid val av boende, hemtjänst eller dagverksamhet. Denna roll kan dock innebära en svår balansgång mellan god rådgivning och service eller otillbörlig påverkan.

Förvaltningen anser att vid ansökan om servicehus bör det förtydligas att stadens intentioner är att servicehus omvandlas till andra boendeformer inom 10 år. Biståndshandläggarna bör ha skyldighet att informera om kommande trygghetsboenden för att undvika onödiga flyttar för den enskilde.

Gemensamt beräkningsunderlag för insatstider håller på att utarbetas och ingå i riktlinjerna. Förvaltningen kan befara att detta beräkningsunderlag kommer att innebära ökade kostnader.

Förvaltningen anser att de förändringar som gjorts i förslaget till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen skulle vara mer lättbedömda om de markerats direkt i riktlinjerna i stället för i tjänsteutlåtandet.

### **Skärholmens stadsdelsnämnd**

**Skärholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att

1. i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
  2. som svar på remissen anföra att även ålder ska sammanvägas med sociala, medicinska och existentiella behov vid helhetsbedömningen av behov av ett vård- och omsorgsboende
  3. som svar på remissen anföra att punkten 7.1.2 parbogaranti, ska omfatta även par där endast den ena parten har beviljats plats i särskilt boende.
  4. därutöver anföra
- När riktlinjerna revideras senast, införde Alliansen både ålder och oro

som kriterier vid helhetsbedömningen av behov av ett vård- och omsorgsboende. I föreliggande förslag saknas kriteriet ålder medan kriteriet oro kan inkluderas i psykiska och existentiella behov.

Äldre par måste ha rätt att fortsätta leva tillsammans. parboendegarantin ska därför innebära att par får fortsätta leva tillsammans, även när endast den ena i relationen behöver komma till någon form av äldreboende. Det betyder att även den som inte har biståndsbedömt behov av särskilt boende ska ha möjlighet att flytta med sin partner.

*Särskilt uttalande* gjordes av ledamoten Liliane Svensson (s) för minoriteten (s), (v), (mp), *bilaga 1*.

**Skärholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 10 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Riktlinjer är ett stöddokument för biståndsbedömarna, individuella bedömningar görs alltid med utgångspunkt i socialtjänstlagen. Förvaltningen välkomnar att riktlinjerna har förtydligats, vilket ökar likställigheten i biståndsbedömningen inom Stockholms stad. Riktlinjerna kan förtydligas ytterligare om det framgår vilka ändringar som har gjorts mot tidigare riktlinjer.

Förvaltningen anser att riktlinjerna tenderar att blanda handläggning med verkställighet. Riktlinjerna ska vara ett stöd för biståndsbedömarna i deras myndighetsutövning. Biståndsbedömarna bedömer den enskildes behov och beskriver dessa i beställningen till utföraren. Hur biståndsbedömarnas beslut ska verkställas beskriver utföraren, tillsammans med kunden, i genomförandeplanen.

Förvaltningen befarar att de reviderade riktlinjerna kommer att bli kostnadsdrivande, om korttidsvård ska kunna beviljas för återhämtning efter sjukhusvistelse. Förvaltningen ser redan idag en kostnadsökning på grund av kortare vårdtider, vilket har resulterat i ökade hemtjänstinsatser och korttidsvård. Korttidsvård har även ett betydligt högre dygnpris än ett vård- och omsorgsboende.

#### **5.4.2 Konsumentrådgivande funktion**

Stadsdelsförvaltningen anser att "konsumentrådgivande funktion" kan vara ett vilseledande begrepp, eftersom biståndsbedömarna är myndighetsutövare. Biståndsbedömarna har ett informationsansvar som kan förtydligas.

#### **6.3 Anställning av anhörig eller närstående**

Riktlinjerna om anställning av anhörig eller närstående är förtydligat och bra.

#### **6.4 Trygghetslarm**

Den förenklade hanteringen av trygghetslarm är bra, men riktlinjerna behöver förtydligas. Enligt riktlinjerna ska den som har fyllt 65 år och som *ansöker* om trygghetslarm beviljas detta. Senare i stycket står det att beslut om trygghetslarm *beviljas* för dem som har fyllt 65 år. Handläggningen kommer att bestå av att ta ställning till om personen har fyllt 65 år samt att registrera ett beslut, (inte biståndsbeslut), i paraplyet för att den enskilde ska kunna debiteras en avgift för sitt trygghetslarm. Det krävs alltså inget biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen

för att få sitt larm. Begreppen *ansöker* och *beviljas* behöver omformuleras, då en ansökan alltid leder till ett biståndsbeslut, som beviljas eller inte.

#### **6.5.1 Stödning och fönsterputs**

Förvaltningen ser gärna ett förtydligande exempel av *samlat ansvar för hemmets skötsel*, för att säkerställa likställigheten i biståndsbedömarnas bedömningar.

#### **6.9 Korttidsvård**

Korttidsvård föreslås kunna beviljas om den enskilde har behov av *återhämtning* efter en sjukhusvistelse. Förvaltningen anser att *återhämtning* är ett vitt begrepp som kan leda till att kommunen tar ett rehabiliteringsansvar som landstinget ska bära.

Förvaltningen ser redan idag en kostnadsökning på grund av kortare vårdtider, vilket har resulterat i ökade hemtjänstinsatser och korttidsvård. Korttidsvård har även ett betydligt högre dygnpris än ett vård- och omsorgsboende.

##### **6.9.1 Korttidsvård utomlands**

Kriteriet, ”den enskildes välbefinnande bedöms ge särskilda vinster om korttidsvården sker i ett land med sol och värme”, behöver konkretiseras.

Informationen till personer som blir beviljade korttidsvård utomlands är omfattande och sträcker sig över olika yrkesroller. För att säkerställa att rätt information ges, kan en gemensam informationsbroschyr vara bra att överlämna till den enskilde.

## **Spånga-Tensta stadsdelsnämnd**

**Spånga-Tensta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut samt att punkten om parboende garanti i vård- och omsorgsboende utformas så att inte äldre par tvingas skiljas åt även om endast en av parterna beviljats bistånd.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), ledamöterna Jonas Ljungstedt (V), Eva Andersson (S), Rune Olofsson (S), Azad Hassan (S) och tjänstgörande ersättaren Tomas Beer (MP), *bilaga 1*.

**Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 1 april 2010 har i huvudsak följande lydelse.

I stort sett anser förvaltningen att de förslag till riktlinjer som lagt fram är bra. Det är viktigt att riktlinjerna anpassas till de förändringar som gjorts inom äldreomsorgen. Det är också viktigt att de förenklas och görs så tydliga att möjligheten till olika tolkningar minimeras.

Det finns emellertid några delar i förslaget som det finns anledning att kommentera.

a. Konsumentrådgivande funktion. Biståndshandläggarna ska enligt förslaget ha en konsumentrådgivande funktion. Deras uppgift är redan idag att informera om de olika alternativ som finns för att underlätta den enskildes val. Det är dock klart utsagt att de inte får göra reklam för någon eller föreslå någon speciell utan de ska förhålla sig helt neutrala. I takt med att antalet utförare ökar, vilket sker kontinuerligt, blir det allt svårare för biståndsbedömarna att hålla sig uppdaterade vad avser innehållet i de olika alternativen. Vi anser att det är viktigt att biståndshandläggarna intar en neutral hållning för att undvika misstanke om att någon verksamhet favoriseras t.ex. den egna.

b. Beslutets innehåll. Många äldre anser det viktigt att i sitt beslut får reda på hur lång tid som beviljats. Biståndshandläggarnas uppdrag är att bevilja insatser, dvs. städning, handling osv. Vid beställning till utföraren så räknas sedan tiden ut. När beslutet framgår av utredningen blir det lätt så att kunden alltför mycket koncentrerar sig på tidsåtgången och inte den utförda tjänsten. I allt högre grad handlar de överklagande som inkommer om att den enskilde är missnöjd med den tid som beräknats för de olika insatserna. I förslaget till beslutsmotivering angående tiden bör ordet minst tas bort för att undvika feltolkningar. I nu gällande riktlinjer finns tillägget att den enskilde har möjlighet att inom ramen för biståndsbeslutet kunna byta ut en insats mot en annan. I förslaget till nya riktlinjer har detta tagits bort vilket ifrågasätts.

c. Anställning av anhörig eller närstående. I Tenstadelen av vår stadsdel är efterfrågan av anhörganställning större än i Spånga. Detta hör samman med befolkningens olika sammansättning. Behovet av anhörganställning handlar mer om försörjning för den enskildes familj och anhöriga än om reella behov av hjälpinsatser. Det finns därför en tendens att framställa sig som mer hjälpbehövande än vad som är fallet. Detta gör biståndsbedömningarna så mycket mer komplicerade eftersom det är många faktorer som måste vägas in. Efter att kundvalsmodellen infördes har antalet anhörganställda ökat markant. Hos de privata utförarna i området är anhörganställningar nu mer regel än undantag. Huruvida dessa personer uppfyller de kriterier för anställning som ställs i avtalet om att kunna förstå och tala svenska, kunna dokumentera samt ha lämplig erfarenhet och utbildning för uppdraget kan ofta ifrågasättas. Idag finns också en ökad efterfrågan på att istället för tidigare beviljat hemvårdsbidrag få hemtjänst.

d) Egenvård samt individuell plan. Egenvård kan ingå i ett beslut om omvårdnad enligt socialtjänstlagen, hälso- och sjukvård kan däremot inte ingå. Detta har ställt till med en del problem då det ibland kunnat vara svårt att avgöra vad som är vad.

Legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården ska göra bedömning av vilka åtgärder som betecknas som egenvård. En kopia av egenvårdsplanen ska föras till personakten. Sjukvårdsinsatser som ej har klassats som egenvård kan endast utföras av hemtjänstpersonal med delegering av distriktssköterska. Sådana insatser kan ej ingå i biståndsbeslut enligt SoL.

e) Trygghetslarm Den förenklade handläggningen av ansökan om trygghetslarm är positiv. Trygghetslarm upplevs om en säkerhet för många äldre. Att utreda behov av trygghetslarm har ofta varit lika tidskrävande som att utreda mer omfattande hjälpbehov. Den nya förenklade handläggningen innebär på så sätt en tidsbesparing.

f) Äldre med psykiska funktionshinder Den sista tiden har fokus lagts på äldre med psykiska funktionsnedsättningar. Dessa personer är ofta i behov av andra insatser än de som äldreomsorgen traditionellt erbjuder. Det behövs ofta speciella och individuella lösningar. Förvaltningen tycker att det är positivt att detta lyfts fram och föreslår att man tittar på om inte insatser ”hemtjänst i assistansliknande form skulle kunna ingå även för personer över 65 år. Den insatsen finns ju i tidigare åldrad. Boendestöd skulle också kunna vara ett alternativ till hemtjänst för denna speciella målgrupp.

g) Korttidsvård Kriterierna för att bevilja korttidsvård ifrågasätts. Det nya förslaget som innebär att personer som inte hinner återhämta sig på sjukhus ska till korttidsvård. Detta öppnar en möjlighet för sjukhusen till ännu kortare inskrivningstider. En sådan utveckling är inte bra vare sig för den enskilde eller för kommunens ekonomi.

h) Korttidsvård utomlands. Det är positivt att möjligheten till korttidsvård utomlands finns i Stockholm. Framförallt kan det vara värdefullt för de makar/par där den ene vårdar den andre. En korttidsvistelse utomlands skulle här kunna ge möjlighet att de tillsammans får miljöombyte och kan göra gemensamma upplevelser samtidigt som den som vårdare får avlastning.

i) Vård och omsorgsboende. Tre nya bedömningskriterier har tillkommit vid placering i vård och omsorgsboende. Detta underlättar för en gemensam bedömningsgrund över staden.

j) Handläggning enligt LSS. I förslaget saknas en djupare genomgång av de skillnader som är mellan SoL och LSS. Det behövs en djupare vägledning för biståndshandläggarna om vad som särskilt ska beaktas vid handläggning enligt LSS. Skillnaden mellan ramlagen och rättighetslagen behöver en mer ingående beskrivning och förklaring.

Det förslag till nya riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år är i stor sett bra. Förvaltningen ser positivt på att de nu gällande riktlinjerna revideras. Flera insatser får i det reviderade förslaget en tydligare beskrivning med tydligt uppsatta kriterier. Tydlighet i riktlinjerna främjar likställigheten för stadens äldre.

## **Södermalms stadsdelsnämnd**

**Södermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 enligt följande

1. Stadsdelsnämnden återoppar och överlämnar stadsdelsförvaltningens förslag till svar på remissen ”Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen” till kommunstyrelsen

2. Även ”ålder” ska sammanvägas med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov vid helhetsbedömningen av behov av ett vård- och omsorgsboende (kap 7.1)

3. Punkten 7.1.2 parbogaranti ska omfatta även par där endast den ena

parten har beviljats.

Därutöver anförde nämnden:

”Riktlinjerna för biståndsbedömning är ett arbetsdokument för biståndshandläggarna i deras dagliga gärning.

När riktlinjerna revideras senast, införde Alliansen både ”ålder” och ”oro” som kriterier vid helhetsbedömningen av behov av ett vård- och omsorgsboende. I föreliggande förslag saknas kriteriet ”ålder” medan kriteriet ”oro” kan inkluderas i ”psykiska” och ”existentiella” behov.

Äldre par måste ha rätt att fortsätta leva tillsammans. Parboendegarantin ska därför innebära att par får fortsätta leva tillsammans, även när endast den ena i relationen behöver komma till någon form av äldreboende. Det betyder att även den som inte har biståndsbedömt behov av särskilt boende ska ha möjlighet att flytta med sin partner.

Äldreförvaltningen har ett uppdrag att utreda möjligheterna till att införa någon form av förenklad biståndshandläggning vid ansökan om hemtjänst upp till en viss nivå.”

*Reservation* anfördes av Jan Forsell m.fl. (S) och Heinz Spira (V) med instämmande av Birger Jeansson (MP) till förmån för eget förslag till beslut, *bilaga 1*.

**Södermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreomsorgens biståndsenhet har tagit del av äldreförvaltningens förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer 65 år och äldre.

I de reviderade riktlinjerna saknar stadsdelsförvaltningen förenklad handläggning av serviceinsatser. Det är ytterst angeläget att förenklad handläggning införs i staden eftersom resurser då frigörs för att dels genomföra uppföljningar av beslut, dels arbeta effektivt med det nya bedömnings- och kartläggningsinstrumentet.

Synpunkter och kommentarer på förslaget till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen lämnas under följande punkter:

#### **5 Handläggning av ärenden**

5.4.3, sidan 19 första stycket; ”Beviljade insatser, som ..... minst xx timmar per månad”. Ordet minst bör tas bort.

5.7, sidan 20 första stycket näst sista meningen; ”Genomförandeplanen ska vara kommunicerad med den enskilde .....”. Ordet kommunicerad bör bytas ut mot upprättad tillsammans med den enskilde.

#### **6 Stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende**

6.4, sidan 25; Förslaget om förenkling av handläggningsprocessen för ansökan om trygghetslarm är bra. Det är dock angeläget att en översyn av nuvarande handläggningsrutiner görs så att administrationen kring denna insats betydligt förenklas.

6.9, sidan 31; Det är allvarligt om det första kriteriet för korttidsvård införs i

staden. Gränsdragningen mot landstingets rehabiliteringsansvar suddas ut och en risk finns för att kostnader övervältras på kommunen. De tre följande kriterierna räcker till för att bedöma behovet av korttidsvård. Det tredje kriteriet, ”Den som vårdas i ordinärt boende och som med tillfällig vistelse på ett vård- och omsorgsboende kan bo kvar hemma”, kan användas som stöd i de fall en person bedöms behöva korttidsvård efter sjukhusvistelse.

#### **7 Särskilt boende**

Sidan 33 och framåt; Av riktlinjerna behöver det framgå hur en ansökan om vård- och omsorgsboende vid särskild adress ska hanteras i förhållande till kundvalet. Det är inte ovanligt att en ansökan inkommer om ett specifikt vård- och omsorgsboende. Anvisningar behövs för om denna del av ansökan ska avslås med hänvisning till kundvalssystemet eller om den ska avvisas med hänvisning till att det är en fråga om verkställighet (såsom det görs vid ansökan om servicehus på särskild adress eller korttidsvård på Kinesen/Hornskroken).

7.1, sidan 34; Bedömningskriterierna för vård- och omsorgsboende är bra och förtydligande.

7.3.1, sidan 37 andra stycket; ”Flytt enligt ..... utflyttningskommunen fattar beslut om bistånd och köper när så är möjligt plats hos utföraren.” Enligt äldreförvaltningens nuvarande riktlinjer ska plats inte köpas av utförare utan av inflyttningsskommunen som i sin tur köper plats hos utförare.

Vidare behöver det framgå av riktlinjerna hur beslut enligt länsöverenskommelsen ska formuleras. Den enskilde har i de allra flesta fall ansökt om ett specifikt vård- och omsorgsboende i önskad kommun. Ska ansökan om särskild adress avvisas eller avslås? Bifall kan ju knappast ges, eftersom det inte går att påverka inflyttningsskommunens verkställighet. Utflyttningsskommunen ska dock redovisa till Socialstyrelsen om beslutet inte är verkställt inom tre månader och kan åläggas att betala särskild avgift, utan att kunna påverka verkställigheten.

#### **8 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående**

8.1; sidan 41; Det skulle vara en fördel om begreppen avlastning och avlösning står för olika insatser. Avlastning av anhöriga bör användas som begrepp för insatser såsom dagverksamhet och korttidsvård/växelvård. Avlösning bör avse avlösning i hemmet.

### **Älvsjö stadsdelsnämnd**

**Älvsjö stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2010 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Majvi Andersson m fl (S), ledamoten Maj-Len Eklund (V) och ledamoten Kenneth Rönquist (MP), *bilaga 1*.

*Särskilt uttalande* gjordes av ordföranden Karl Bern m fl (FP), ledamoten

Olle Andretzky m fl (M) och ersättaren Andreas Rosenblad (KD), *bilaga I*.

**Älvsjö stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till reviderade riktlinjer ger en grund för handläggningen av bistånd enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen. Förvaltningen instämmer i stort i de föreslagna förändringarna, men har synpunkter på delar som behöver förtydligas eller korrigeras. För dessa redogörs enligt det som följer.

#### **6.4 Trygghetslarm**

Förvaltningen ser positivt på det förenklade handlägningsförfarandet av trygghetslarm, men anser att ett förtydligande behöver göras. Enligt nu gällande riktlinjer är handlägningsrutiner för ansökan om trygghetslarm, att utreda och fatta ett biståndsbeslut enligt SoL. För att underlätta för den enskilde föreslås i de reviderade riktlinjerna att handläggningen enbart ska bestå av att ta ställning till om personen har fyllt 65 år samt registrera ett beslut i paraplyet. Således ska inget biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen fattas. Begreppen *ansöker* och *beviljas* som används i de reviderade riktlinjerna skapar otydlighet, då en ansökan alltid leder till ett biståndsbeslut som beviljas eller inte.

#### **4.5 Att lämna uppgifter till utförare som ska genomföra en insats (sid. 14)**

Under rubriken hänvisar man till den gamla sekretesslagen, istället för den nya offentlighets- och sekretesslagen. En korrigering behöver göras.

#### **6.5.7 Omvårdnadsinsatser**

Vidare önskar förvaltningen ett förtydligande av följande skrivning: ”...*insatser för att kunna ha kvar sociala nätverk och för att bryta isolering...*”. Detta behöver förtydligas och gärna exemplifieras. Det är väldigt vitt formulerat och ger inga direkta riktlinjer för *vad* som avses.

#### **6.9 Korttidsvård**

Förvaltningen har flera synpunkter beträffande riktlinjerna för korttidsvård. Det står att: ”...*korttidsvård kan också vara aktuellt under tiden en utredning pågår av den enskildes framtida omvårdnadsbehov och omvårdnadsform*. Förvaltningen föreslår att *framtida* tas bort då det är det befintliga vårdbehovet som i första hand utreds. Framtida vårdbehov kan vara svåra att förutsäga.

Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att begreppet *återhämtning* förtydligas i kriterierna för att beviljas korttidsvård. Det är angeläget att gränsdragningen mellan kommunens och landstingets ansvarsområde blir tydligt. Annars kan det finnas en risk att kommunen tar på sig landstingets rehabiliteringsansvar.

#### **6.9 Korttidsvård utomlands**

Under rubriken står flera punkter som den enskilde ska informeras om innan resan. En del av dessa är av sådan art att det kan ifrågasättas om informationsan-

svaret bör ligga på biståndshandläggare, exempelvis risken med Meticillin Resistent Stafylokokker (MRSA).

Förvaltningen föreslår att informationen som står i de reviderade riktlinjerna sammanfattas av Äldreförvaltningen och sammanställas i en broschyr som utgör ett komplement till den information som ges av biståndshandläggaren. Detta även för att säkra att korrekt information ges.

#### **7.1 Vård- och omsorgsboende**

Under rubriken bedömningskriterier föreslår förvaltningen att ändringar görs i sista punkten. Där står att; *Oro orsakad av psykisk ohälsa eller demenssjukdom som påverkar den enskildes förmåga att fungera i ordinärt boende*". Förvaltningen föreslår att *fysisk ohälsa* läggs till då även det kan leda till oro hos äldre och att *påverkar* byts ut mot *hindrar*. Då det är först när den utgör ett "problem" som insats beviljas.

Vidare står under punktlistan att det räcker om ett av ovanstående tre kriterier uppfylls, medan det i inledningen till stycket står att bedömningen ska grunda sig på en *helhetsbedömning*. Detta är motsägelsefullt.

### **Östermalms stadsdelsnämnd**

**Östermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 15 april 2010 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* anfördes av vice ordförande Rolf Lindell m fl (S), ledamöterna Marion Sundqvist (MP) och Per Hamnström (V), *bilaga 1*.

**Östermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens uppfattning är att förslaget till riktlinjer är väl genomarbetat. De föreslagna ändringarna som gjorts är positiva för staden och ger en gemensam grund för äldreomsorgen.

Förvaltningen anser att det är positivt med möjligheten till en enhetlig bedömning över staden.

För den konsumentrådgivande funktionen anser förvaltningen att det är viktigt att varje handläggare som kommer i kontakt med äldre är utförlig och saklig, samt kan ge tillräcklig information för att möjliggöra den äldres val av utförare. Biståndshandläggarna har idag ett stort ansvar för att vara uppdaterade och hålla sig à jour med aktuella utförare i kundvalsmodellen.

När den äldre väljer ett ickevalsalternativ är det nödvändigt att biståndshandläggaren vid återkommande tillfällen informerar på nytt om möjligheten att göra ett aktivt val.

Förvaltningen är positiv till de nya rutinerna gällande trygghetskvitto för

äldre som skrivs ut från sjukhus. Detta kvitto kommer att tydliggöra för de äldre vem som ansvarar för vad.

Förvaltningen välkomnar möjligheterna till korttidsvård utomlands i de fall där bedömning har gjorts att den enskilde klarar resan både psykiskt och fysiskt, samt att det ges möjlighet att låta närstående medfölja på egen bekostnad.

Gällande korttidsvård för personer som vårdas på akutsjukhus föreslår riktlinjerna att den som ”inte utan en tids återhämtning kan återgå till sitt ordinarie boende” kan få korttidsvård vid vård- och omsorgsboende beviljat. Syftet enligt de nya riktlinjerna ska vara att undvika permanent placering på vård- och omsorgsboende. Förvaltningen föreslår en förtydning av ”en tids återhämtning” samt att syftet med detta utvecklas ytterligare.

I de fall en utredning pågår anser förvaltningen att korttidsvård är befogat, men ställer sig tveksam till de fall där det handlar om återhämtning. Förvaltningen befarar att denna ändring i riktlinjerna skulle påverka vårdtiden på sjukhus för de äldre.

## **Kommunstyrelsens handikappråd**

**Kommunstyrelsens handikappråd** beslutade vid sitt sammanträde den 26 april 2010 att överlämna följande yttrande som svar på remissen.

### **Ärendets beredning före remissomgången**

Ärendet berör två lagkomplex och också två rotlar i Stadshuset. Trots det tycks inte socialtjänst- och arbetsmarknadsroteln ha deltagit när förslaget utarbetades, vilket förvånar oss mycket. Äldrandeprocessen ser inte likadan ut för den som har levt med en funktionsnedsättning under hela eller större delen av sitt liv, vilket är fallet för flertalet av dem som tillhör LSS´ personkrets och för den som har levt ett aktivt liv utan behov av omfattande stödinsatser från samhällets sida fram till 65 års ålder och kanske långt därefter också. Processen skiljer sig också åt för personer med för tidigt åldrande, personer med utvecklingsstörning, t.ex. Downs syndrom, och personer som har kognitiva svårigheter av andra skäl, t.ex. hjärnskador eller psykiska funktionsnedsättningar. Allt detta gör att det krävs goda kunskaper om funktionsnedsättning när man ska utforma detaljanvisningar för lagtillämpningen. Enligt vår uppfattning borde därför förslaget ha tagits fram i ett nära samarbete mellan de två berörda rotlarna.

Som förslaget nu ser ut dominerar tillämpningen av SoL fullständigt och LSS behandlas mycket styvmoderligt. Risken är därför stor att de viktiga skillnaderna mellan de två lagarna inte uppmärksammas. Vi utvecklar dem i det följande.

### **De två lagkomplexens behandling av insatser för äldre personer**

SoL innehåller ett särskilt avsnitt om insatser för äldre. Det gör inte LSS.

För LSS' personkrets finns inte någon åldersgräns. De insatser som kan ges enligt den lagen gäller alltså äldre och kan också beviljas för första gången för äldre. Det enda undantaget gäller personlig assistans som man inte kan få om man inte har sökt insatser före sin 65-årsdag. Man kan inte heller få den utökad efter den dagen.

Eftersom staden redan har antagit riktlinjer för tillämpningen av LSS är det givetvis dessa som ska gälla också för äldre som tillhör personkrets. I stället borde därför riktlinjerna för äldreomsorgen hänvisa till dem. Möjligen behöver riktlinjerna för LSS kompletteras med synpunkter på hur insatserna enligt den lagen i vissa fall kan behöva kompletteras med insatser enligt SoL på liknande sätt som nu är gjort i det remitterade förslaget.

Handikapprådet rekommenderar en översyn av dokumenten i den riktning som vi förespråkar.

#### **Viktiga skillnader mellan SoL och LSS**

LSS är en rättighetslag. Det är kommunens skyldighet att anvisa tillräckliga medel för att den enskildes behov ska kunna tillgodoses. I motsats till vad som påpekas i riktlinjerna gällande SoL kan alltså inte bristande resurser i en kommun godtas som argument för att avslå en ansökan. Det går inte heller att hänvisa till att någon annan än kommunen skulle kunna tillgodose behovet. Det ska faktiskt vara tillgodosett om kommunen ska kunna avslå en ansökan.

Insatserna enligt SoL ska ge den enskilde en skälig levnadsnivå, insatserna enligt LSS goda levnadsvillkor. Det är en viktig skillnad som inte får negligeras. Däre-mot är det naturligtvis önskvärt att stadens ambitioner när det gäller insatser enligt SoL motsvarar ambitionerna i LSS. Motsatsen får det i varje fall inte handla om.

Verksamhetens mål och allmänna inriktning enligt LSS är mer precist angivna och förpliktande än i SoL. En viktig aspekt är personalens utbildning, arbetsledning, personaltäthet. Kraven på personalens kompetens måste vara hög. Det gäller att förstå de svårigheter som de oftast omfattande funktionsnedsättningarna skapar för dem som tillhör LSS' personkrets och att hjälpa dem att trots svårigheterna leva ett gott liv. Att kunna använda alternativa kommunikationssätt är i många fall en förutsättning för ett gott bemötande av dessa människor.

I det remitterade förslaget till riktlinjer beskrivs vad som kallas individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten, förvisso en viktig fråga. Men begreppet "individuell planering" har i det sammanhanget en helt annan innebörd än det har enligt LSS.

En individuell plan enligt LSS är något som den enskilde kan begära, en rättighet alltså. Den fyller en viktig roll för den som har insatser från flera håll som behöver samordnas. Det är den enskildes plan. Denne ska i planen redovisa sina behov och önskemål, vilken hjälp hon eller han behöver för att förverkliga sina livsdrömmar, stora som små. Denne ska bestämma vilka som ska delta när planen görs upp. Planen ska följas upp regelbundet. Någon, som den enskilde själv bestämmer, ska samordna de olika insatser som den enskilde beviljas.

Den individuella plan som beskrivs i det remitterade förslaget är ett dokument som kommun och landsting ska upprätta oberoende av om den enskilde

har begärt det eller inte. Vilket inflytande denne ska ha framgår inte men intrycket av skrivningen blir att planeringen är obligatorisk och ska kunna ske också över huvudet på den det gäller. Det är ett tillvägagångssätt som vi vänder oss bestämt mot. Den enskilde måste vara huvudpersonen i den planering som gäller denne.

#### **Stadsdelsnämndernas organisation**

Vi vill påpeka att det är viktigt att förvaltningarna beaktar att det krävs särskild kompetens för de handläggare som ska möta personer med svåra funktionsnedsättningar, dvs. personer som tillhör LSS' personkrets. Så är fallet vare sig det rör sig om äldre eller yngre. Säkert gäller det också många andra personer med funktionsnedsättning, inte minst de som har psykiska och/eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar men som inte anses kunna få sina behov tillgodosedda enligt LSS. Därför är det viktigt att man noga överväger hur förvaltningsorganisationen ska se ut för att kunna möta de s.k. brukarna med rätt kompetens.

#### **Övrigt**

Handikapprådet tillstyrker givetvis förslaget om att trygghetslarm ska kunna beviljas utan biståndsbeslut. Vi anser att också personer som på grund av en funktionsnedsättning önskar det hjälpmedlet ska kunna få det på samma enkla sätt.

### **Kommunstyrelsens pensionärsråd**

**Kommunstyrelsens pensionärsråd** behandlade ärendet vid sitt sammanträde den 2 februari 2010 och beslutade att lägga ärendet till handlingarna utan erinran.

## RESERVATIONER M.M.

### **Äldrenämnden**

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (S), ledamoten Eivor Karlsson (MP) och ledamoten Berit Bornecrantz Dias (V) enligt följande

Vi yrkar att äldrenämnden beslutar i huvudsak i enlighet med förvaltningens förslag med undantag för nedan angivna ändringar och förslag:

Att punkten 5.4.2 konsumentrådgivande funktion ersätts med ett informationsansvar i enlighet med lagens intentioner samt,

Att den särskilda boendeformen servicehus också ska omfattas av valfrihetssystemet och att den enskilde genom biståndsbeslut därmed har rätt att välja servicehusboende, och att det omfattas av köhanteringssystemets regler, samt anför därutöver följande:

Nämnden anser att begreppet konsumentrådgivande funktion inte är relevant utifrån de regler som i övrigt gäller för biståndshandläggarna. Av regelverket framgår att biståndshandläggare inte får rekommendera eller av något skäl anför att ett en enskild verksamhet inte bör sökas eller efterfrågas. Det är mer relevant att biståndshandläggarnas informationsansvar enligt lagen förtydligas under stycket 5.4.2.

Det borgerliga beslutet om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetssystem för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende. Servicehusen ska självklart ingå i valfrihetssystemet och omfattas av samma regelverk som de särskilda boendena i övrigt.

Det tidigare borgerliga beslutet att lägga ned servicehusen måste underställas fullmäktige för ett nytt beslut där det ska slås fast att servicehus ska finnas kvar som boendeform i Stockholm.

Med denna förändring kommer staden då bättre kunna möta fler äldre par där den ena partnern har ett större vårdbehov och den andra i övrigt är frisk. Idag är dessa par tvungna att separera då de inte kan följas åt till ett renodlat vård- och omsorgsboende.

### **Bromma stadsdelsnämnd**

*Särskilt uttalande* gjordes av Jan Tigerström m.fl. (M), Hans Åberg (FP) och Eie Herlitz (MP) enligt följande

I Stockholm ska de äldre som så önskar kunna få fortsätta att bo tillsammans även då bara en av dem biståndsbedömts.

## Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist, ledamöterna Mervi Mäkinen Andersson, Lennart Pöppel, Sonja Mogert (alla s), ledamoten Rosa Lundmark (v), tjänstgörande ersättaren Åsa Öckerman (mp) enligt följande

Stadsdelsnämnden lämnar följande yttrande över förslag till riktlinjer. Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en rödgrön äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och sätta fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre människor som kunder på en marknad utan som medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Det ingår inte i rödgrön äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgsboenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris eller att lägga ned alla servicehus.

Vi ser med förfäran på de följder som konkurrensutsättningen av äldreomsorgen kommer att medföra. Samverkan kring våra äldre blir allt svårare, när antalet privata utförare ökar i såväl kommunens äldreomsorg som i landstingets verksamheter. Den samhälleliga överblicken minskar drastiskt, vilket minskar möjligheten för äldre med stora vårdbehov att få god vård.

Vi var i huvudsak positiva till riktlinjerna när de antogs, men hade också en hel del synpunkter och kritik. Efter några års tillämpning av riktlinjerna kan vi tyvärr konstatera att vår oro var befogad. Den borgerliga majoritetens löften om en generös bedömning av äldres behov har inte följts upp med tillräckliga ekonomiska resurser.

Många äldre får idag avslag på sina ansökningar om särskilt boende. Flera stadsdelsnämnder – inklusive Enskede-Årsta-Vantör – försöker klara budgeten genom smygbesparingar, t ex att antalet hemtjänsttimmar minskas samtidigt som de äldre ska få samma eller ökade insatser. Riktlinjernas mer generösa hållning till servicehusboende verkar inte ha påverkat besluten särskilt mycket. Det finns skäl att återigen betona att äldres behov alltid ska bedömas individuellt enligt socialtjänstlagen.

Vi anser också att fixartjänsten ska gälla för alla från 67 års ålder och utan ”tak” om 6 timmar. De gångna åren har visat att det inte finns någon risk för överutnyttjande. Rätten att välja vård- och omsorgsboende ska finnas, men till skillnad från den borgerliga majoriteten anser vi den rätten även omfattar kommunala boenden i alla stadsdelsområden.

Vissa detaljer i förslaget till ändrade riktlinjer är bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning samt förtydligandena om individuellt anpassad avlösning. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader måste resurser skjutas till.

När det gäller möjligheten för äldre par att bo tillsammans, även om den ena parten har ett större vårdbehov, är inte de föreslagna förändringarna tillräckliga. Dessutom kommer nedläggningen av servicehusen att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Vi delar synpunkterna som framförs av oppositionen i äldrenämnden, nämligen att valfriheten också ska gälla servicehusen och att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar snarare än en konsumentrådgivande funktion.

## **Farsta stadsdelsnämnd**

*Särskilt uttalande* gjordes av ordförande Birgitta Holm m fl (m), Thomas Bäcklin (fp) och Bertil Fredriksson (kd) enligt följande

Punkten 7.1.2 i remissen tar upp frågan om möjligheten för par att bo tillsammans livet ut. I Stockholm ska de äldre som så önskar kunna få fortsätta att bo tillsammans även då bara en av dem biståndsbedömts för särskilt boende. Människor som har levt tillsammans under en stor del av livet ska självklart kunna få bo tillsammans även på äldre dar.

## **Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Jan Wallman m.fl. (S), ledamoten Ylva Wahlström (MP) och tjänstgörande ersättaren Carita Stenbacka Tenezakis (V) enligt följande

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en rödgrön äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre som en kund på en äldremarknad utan som en medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Det ingår inte i rödgrön äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgs-boenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris, att lägga ned alla servicehus eller att överföra pengar avsedda för äldreomsorg till skatteparadis.

Vi ser med förfäran på de följder som konkurrensutsättningen av äldreomsorgen kommer att medföra. Samverkan kring våra äldre blir allt svårare, när antalet privata utförare ökar såväl i kommunens äldreomsorg som i landstingets verksamheter. Den samhälleliga överblicken minskar drastiskt, vilket minskar möjligheten för äldre med stora vårdbehov att få god vård.

Vi var i huvudsak positiva till riktlinjerna när de antogs, men hade också en hel del synpunkter och kritik. Efter några års tillämpning av riktlinjerna kan vi tyvärr konstatera att vår oro var befogad när det gäller det borgerliga kundvalssystemet som bygger på konkurrens-utsättning och de bristande ekonomiska resurserna för att uppfylla riktlinjerna.

Många äldre får idag avslag på ansökan om särskilt boende och hemtjänsttimmar minskas i flera stadsdelsnämnder för att klara budgeten. Den mer generösa hållningen till servicehus verkar inte ha påverkat besluten särskilt mycket. Det finns skäl att återigen betona att äldres behov alltid ska bedömas individuellt enligt socialtjänstlagen.

Vi anser också att fixartjänsten ska gälla för alla från 67 års ålder och utan 'tak' om 6 timmar. De gångna åren har visat att det inte finns någon risk för överutnyttjande. Rätten att välja vård- och omsorgs-boende ska finnas, men till skillnad från den borgerliga majoriteten anser vi den rätten även omfattar kommunala boenden i alla stadsdelsområden.

Enskilda detaljer i förslaget till förändrade riktlinjer är dock bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning och förtydliganden om individuellt anpassad avlösning. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader måste resurser skjutas till.

När det gäller möjligheten för äldre par att bo tillsammans, även om den ena parten har ett större vårdbehov, är inte de föreslagna förändringarna tillräckliga. Dessutom kommer nedläggningen av servicehusen att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Vi delar även synpunkterna som framförs i oppositionens yttrande i äldrenämnden, om att valfriheten också ska gälla servicehusen och att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar snarare än en konsumentrådgivande funktion.

### **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP) enligt följande

Vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP) reserverade sig mot beslutet med hänvisning till sina partiers gemensamma reservation i Äldrenämndens protokoll 2010-02-09, § 11.

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP) enligt följande

Vice ordförande Bengt Roxne m fl (S), ledamot Leif Larsson (V) och ledamot Tomas Melin (MP) stödjer punkterna 2 och 3 i nämndens beslut.

## **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingerd Akselsson Le Douaron (MP) enligt följande

Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och framför därutöver följande:

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en rödgrön äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre som kunder på en äldremarknad utan som medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda. Hur ska biståndshandläggare kunna informera äldre om över 50 olika utförare inom hemtjänsten som finns på Kungsholmen annat än att visa en lista? Det blir garanterat svårare och mer ödesdigert än att välja mellan 20 olika tandkrämsorter i snabbköpet. Och den som väljer fel har med det borgerliga synsättet sig själv att skylla.

Det ingår inte i rödgrön äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgsboenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris, att lägga ned alla servicehus eller att överföra pengar avsedda för äldreomsorg till skatteparadis.

Vi ser med förfäran på de följder som den fortsatta konkurrensutsättningen av äldreomsorgen kommer att medföra. Samverkan kring våra äldre blir allt svårare, när antalet privata utförare ökar i såväl kommunens äldreomsorg som i landstingets verksamheter. Den samhälleliga överblicken minskar drastiskt, vilket minskar möjligheten för äldre med stora vårdbehov att få god vård.

Enskilda detaljer i förslaget till riktlinjer är dock bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning och förtydliganden om individuellt anpassad avlösning. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader måste resurser skjutas till.

När det gäller möjligheten för äldre par att bo tillsammans, även om den ena parten har ett större vårdbehov, är inte de föreslagna förändringarna tillräckliga. Dessutom kommer den borgerliga alliansens beslut att omvandla servicehus till trygghetsboende att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Vi anser att stadens servicehus, däribland Kungsholmens två servicehus Pilträdet och Fridhemmet, måste behållas och att de ska ingå i valfrihetssystemet för äldreomsorgen.

Vi delar synpunkterna att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar och inte en konsumentrådgivande funktion.

*Ersätтарыttrande* gjordes av Oscar Fredriksson (C) enligt följande

Jag instämmer helt i alliansens förslag och därmed i nämndens beslut.

## **Norrmalms stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Lars Arell m.fl. (S) enligt följande

Delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande, med följande förändring vad gäller trygghetslarm:

Stadsdelsnämnden ser positivt på möjligheterna att ge fler tillgång till trygghetslarm utan särskild behovsbedömning. Med dagens regler/system innebär dock ett utökat antal trygghetslarm en ökad kostnad för staden. Eftersom äldreförvaltningen bedömer att de förändrade riktlinjerna inte medför ökade kostnader för staden måste det ligga andra förändringar än de som framgår av remissen, bakom den bedömningen.

*Reservation* anfördes av ledamoten Agneta Isacsson (FP) enligt följande

Godkänna förvaltningens förslag till remissvar med komplettering avseende punkt 7.2.1 *Parboendegaranti*. Det ska i stadsdelsnämndens svar framgå att äldre par inte ska tvingas skiljas åt då en av parterna beviljats bistånd.

*Reservation* anfördes av ledamoten Yildiz Kafkas (MP) enligt följande

1. Huvudsakligen godkänna förvaltningens förslag till beslut som svar till remissen.
2. Förorda att alla som fyllt 65 år och vill ska ha rätt till trygghetslarm.
3. Förorda att handläggaren ska ha utvidgat informationsansvar.
4. Därutöver anför följande:

Vi stöder huvudsakligen förvaltningens förslag till remissvar, utom vad gäller bedömningskriterierna för att få trygghetslarm och frågan om handläggarens informationsansvar/konsumentrådgivning.

Det nuvarande kriteriet för beviljandet av trygghetslarm är att man känner oro. Oro är väldigt svårt att definiera och svårt att göra en rättvis bedömning efter. Vi anser att äldrenämndens förslag att förenkla bedömningen genom att bevilja alla som fyllt 65 år som vill det är att föredra inte minst för att förkorta handläggningstiden.

Förtydligandet av biståndshandläggarens utvidgade informationsansvar har vi inget

problem med. Tvärtom tycker vi att det borde vara en självklarhet att handläggarna informerar de biståndssökande om vilka olika alternativ som finns att välja.

*Reservation* anfördes av ledamoten Hans Enroth (V) enligt följande

Inge följande remissyttrande till kommunstyrelsen:

Vänsterpartiet vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på V:s äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre som en kund på en äldremarknad utan som en person med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Det ingår inte i Vänsterpartiets äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgsboenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris, att lägga ned alla servicehus eller att överföra pengar avsedda för äldreomsorg till skatteparadis.

Vi var i huvudsak positiva till riktlinjerna när de antogs, men hade också en hel del synpunkter och kritik. Efter några års tillämpning av riktlinjerna kan vi tyvärr konstatera att vår oro var befogad när det gäller det borgerliga kundvalssystemet som bygger på konkurrensutsättning och bristande ekonomiska resurser för att uppfylla riktlinjerna.

Många äldre får idag avslag på ansökan om särskilt boende och hemtjänsttimmar minskas i flera stadsdelsnämnder för att klara budgeten.

Den mer generösa hållningen till servicehus verkar inte ha påverkat besluten särskilt mycket. Det finns skäl att återigen betona att äldres behov alltid ska bedömas individuellt enligt socialtjänstlagen.

När det gäller möjligheten för äldre par att bo tillsammans, även om den ena parten har ett större vårdbehov, är inte de föreslagna förändringarna tillräckliga. Dessutom kommer nedläggningen av servicehusen att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Enskilda detaljer i förslaget till förändrade riktlinjer är dock bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning och förtydliganden om individuellt anpassad avlösning. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader måste resurser skjutas till.

Vi delar även synpunkterna som framförs i oppositionens yttrande i äldrenämnden, om att valfriheten också ska gälla servicehusen och att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar snarare än en konsumentrådgivande funktion.

## **Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordförande Abebe Hailu m.fl. (S), ledamot Jakob Dencker m.fl. (MP) och ledamot Gunilla Bhur m.fl. (V) enligt följande

Stadsdelsnämnden föreslås

- Att i huvudsak besluta enligt förvaltningens förslag med nedan angivna förslag
- Att den särskilda boendeformen servicehus också ska omfattas av valfrihetssystemet och att den enskilde genom biståndsbeslut därmed har rätt att välja servicehusboende, och att det omfattas av köhanteringssystemets regler, samt anför därutöver följande:

Det borgerliga beslutet om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetssystem för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende. Servicehusen ska självklart ingå i valfrihetssystemet och omfattas av samma regelverk som de särskilda boendena i övrigt.

Det tidigare borgerliga beslutet att lägga ned servicehusen måste underställas fullmäktige för ett nytt beslut där det ska slås fast att servicehus ska finnas kvar som boendeform i Stockholm. Med denna förändring kommer staden då bättre kunna möta behoven hos fler äldre par där den ena partnern har ett större vårdbehov och den andra i övrigt är frisk. Idag är dessa par tvungna att separera då de inte kan följas åt till ett renodlat vård- och omsorgsboende.

## **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordförande Maria Hannäs (V), ledamoten Monika Lindh m.fl. (S) och ledamoten Birgitta Hansen (MP) enligt följande

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en rödgrön äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande.

Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre som en kund på en äldremarknad utan som en medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Det ingår inte i rödgrön äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgsboenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris, att lägga ned alla servicehus eller att överföra pengar avsedda för äldreomsorg till skatteparadis.

Vi ser med förfäran på de följder som konkurrensutsättningen av äldreomsorgen kommer att medföra. Samverkan kring våra äldre blir allt svårare, när antalet privata utförare ökar i såväl kommunens äldreomsorg som i landstingets verksamheter. Den samhälleliga överblicken minskar drastiskt, vilket minskar möjligheten för äldre med stora vårdbehov att få god vård.

Vi var i huvudsak positiva till riktlinjerna när de antogs, men hade också en hel del synpunkter och kritik. Efter några års tillämpning av riktlinjerna kan vi tyvärr konstatera att vår oro var befogad när det gäller det borgerliga kundvalssystemet som bygger på konkurrensutsättning och de bristande ekonomiska resurserna för att uppfylla riktlinjerna.

Många äldre får idag avslag på ansökan om särskilt boende och hemtjänsttimmar minskas i flera stadsdelsnämnder för att klara budgeten. Den mer generösa hållningen till servicehus verkar inte ha påverkat besluten särskilt mycket. Det finns skäl att återigen betona att äldres behov alltid ska bedömas individuellt enligt socialtjänstlagen.

Vi anser också att fixartjänsten ska gälla för alla från 67 års ålder och utan ”tak” om 6 timmar. De gångna åren har visat att det inte finns någon risk för överutnyttjande. Rätten att välja vård- och omsorgsboende ska finnas, men till skillnad från den borgerliga majoriteten anser vi den rätten även omfattar kommunala boenden i alla stadsdelsområden.

Enskilda detaljer i förslaget till förändrade riktlinjer är dock bra, till exempel att trygghetslarm kan beviljas utan biståndsbedömning och förtydliganden om individuellt anpassad avlösning. Om förslagen som rör korttidsvård innebär ökade kostnader måste resurser skjutas till.

När det gäller möjligheten för äldre par att bo tillsammans, även om den ena parten har ett större vårdbehov, är inte de föreslagna förändringarna tillräckliga. Dessutom kommer nedläggningen av servicehusen att ytterligare försvåra för äldre att bo tillsammans.

Vi delar även synpunkterna som framförs i oppositionens yttrande i äldrenämnden, om att valfriheten också ska gälla servicehusen och att biståndshandläggarna ska ha ett ökat informationsansvar snarare än en konsumentrådgivande funktion.

## **Skärholmens stadsdelsnämnd**

*Särskilt uttalande* gjordes av ledamoten Liliane Svensson (s) för minoriteten (s), (v), (mp) enligt följande

Vi anser att ansvaret för rehabilitering i högre grad ska ligga hos Landstinget. Det alltmer vanliga är att patienter anses färdigbehandlade alltför tidigt och skickas hem från sjukhuset. Ska kommunen stå för rehabilitering, så måste man ha utbildad sjukvårdskunnig personal, sjukgymnaster och speciella avdelningar för att förhindra smittospridning och infektionsrisk. Det finns numera heller ingen avdelning för eftervård i Skärholmen.

För övrigt hänvisar vi till (S), (V) och (MP):s reservation i Äldrenämnden.

## Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), ledamöterna Jonas Ljungstedt (V), Eva Andersson (S), Rune Olofsson (S), Azad Hassan (S) och tjänstgörande ersättaren Tomas Beer (MP) enligt följande

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Att därutöver anföras följande:

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna som bygger på en rödgrön äldrepolitik, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogmatiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande. Både nuvarande riktlinjer och föreslagna förändringar utgår från en borgerlig äldreplan, som vi i grundläggande delar motsätter oss. Till skillnad från alliansen ser vi inte äldre som en kund på en äldremarknad utan som en medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Vi anser att fixartjänsten ska gälla för alla från 67 års ålder och utan ”tak” om 6 timmar.

Det borgerliga beslutet om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetsbeslut för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende. Servicehusen ska självklart ingå i valfrihetssystemet och omfattas av samma regelverk som de särskilda boendena i övrigt. Det tidigare borgerliga beslutet att lägga ner servicehusen måste underställas fullmäktige för ett nytt beslut där det ska slås fast att servicehus ska finnas kvar som boendeform i Stockholm.

Med denna förändring kommer staden bättre att kunna möta fler äldre par där den ena partnern har ett större vårdbehov och den andra i övrigt är frisk. Idag är dessa par tvungna att separera då de inte kan följas åt till ett renodlat vård- och omsorgsboende.

## Södermalms stadsdelsnämnd

*Reservation* anfördes av Jan Forsell m.fl. (S) och Heinz Spira (V) med instämmande av Birger Jeansson (MP) till förmån för eget förslag till beslut enligt följande

att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut

att punkten 5.4.2. konsumentgivande funktion ersätts med ett informationsansvar i enlighet med lagens intentioner,

att den särskilda boendeformen servicehus också skall omfattas av valfrihetssystemet och att den enskilde genom biståndsbeslut därmed har rätt att välja servicehusboende och att det omfattas av köhanteringssystemets regler samt

att därutöver anföras följande

Vi vill se en större översyn av riktlinjerna, framför allt när det gäller en ökad möjlighet att få hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och ett stopp för den dogma-

tiska konkurrensutsättningen av all äldreomsorg i staden. Vi måste minska onödig administration i äldreomsorgen och öka fokus på de äldres självbestämmande.

Det ingår inte vår äldrepolitik att ta bort valfriheten för äldre som önskar kommunal äldreomsorg, att minska allmänhetens insyn genom att konkurrensutsätta alla servicehus och vård- och omsorgsboenden, att uppmuntra avknoppning av hemtjänstenheter till underpris, att lägga ned alla servicehus eller att överföra pengar avsedda för äldreomsorg till skatteparadis.

Nämnden anser att begreppet konsumentrådgivande funktion inte är relevant utifrån de regler som i övrigt gäller för biståndshandläggarna. Av regelverket framgår att biståndshandläggare inte får rekommendera eller av något skäl anföra att en enskild verksamhet inte bör sökas eller efterfrågas. Det är mer relevant att biståndshandläggarnas informationsansvar enligt lagen förtydligas under stycket 5.4.2. Den äldre får inte ses som en kund på en äldremarknad utan som en medborgare med rätt att få sina behov tillgodosedda.

Det borgerliga beslutet om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetssystem för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende. Servicehusen ska självklart ingå i valfrihetssystemet och omfattas av samma regelverk som de särskilda boendena i övrigt.

Rätten att välja vård- och omsorgsboende ska finnas, men till skillnad från den borgerliga majoriteten anser vi att den rätten även omfattar kommunala boenden i alla stadsdelsområden.

Det tidigare borgerliga beslutet att lägga ned servicehusen måste underställas fullmäktige för ett nytt beslut där det ska slås fast att servicehus ska finnas kvar som boendeform i Stockholm.

Med denna förändring kommer staden då bättre kunna möta fler äldre par där den ena partnern har ett större vårdbehov och den andra i övrigt är frisk. Idag är dessa par tvungna att separera då de inte kan följas åt till ett renodlat vård- och omsorgsboende.

Vi anser också att fixartjänsten ska gälla för alla från 67 års ålder och utan ”tak” om 6 timmar. De gångna åren har visat att det inte finns någon risk för överutnyttjande.”

## **Älvsjö stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Majvi Andersson m fl (S), ledamoten Maj-Len Eklund (V) och ledamoten Kenneth Rönnquist (MP) enligt följande

Att i huvudsak tillstyrka förvaltningens förslag till beslut

Att därutöver anföra

Enligt punkt 5.4.2 ska biståndshandläggaren även ha en konsumentrådgivande funktion. Vår uppfattning är att konsumentrådgivande funktion ersätts med att biståndshandläggaren har ett informationsansvar i enlighet med lagens intentioner.

Vi anser att begreppet konsumentrådgivande funktion inte är relevant utifrån de regler som i övrigt gäller för biståndshandläggarna. Av regelverket framgår att biståndshandläggare inte får rekommendera eller av något skäl anföra att ett en enskild

verksamhet inte bör sökas eller efterfrågas. Det är mer relevant att biståndshandläggarnas informationsansvar enligt lagen förtydligas under stycket 5.4.2.

Det är mycket otillfredsställande att den särskilda boendeformen servicehus vare sig omfattas av valfrihetssystemet vilket gör att den enskilde genom biståndsbeslut därmed saknar rätt att välja servicehusboende, eller att servicehusen inte omfattas av köhanteringssystemets regler.

Det borgerliga beslutet om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetssystem för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende. Servicehusen ska självklart ingå i valfrihetssystemet och omfattas av samma regelverk som de särskilda boendena i övrigt.

Vi yrkar att det tidigare borgerliga beslutet att lägga ned servicehusen måste underställas fullmäktige för ett nytt beslut där det ska slås fast att servicehus ska finnas kvar som boendeform i Stockholm.

Med denna förändring kommer staden då bättre kunna möta fler äldre par där den ena partnern har ett större vårdbehov och den andra i övrigt är frisk. Idag är dessa par tvungna att separera då de inte kan följas åt till ett renodlat vård- och omsorgsboende.

*Särskilt uttalande* gjordes av ordföranden Karl Bern m fl (FP), ledamoten Olle Andretzky m fl (M) och ersättaren Andreas Rosenblad (KD) enligt följande

Förutsatt att FP, M och KD vinner höstens kommunalval så kommer vi gemensamt att införa parboendegaranti.

Äldre par måste ha rätt att fortsätta leva tillsammans. Vi vill därför införa en parboendegaranti som innebär att par får fortsätta leva tillsammans även när den ena i relationen behöver komma till någon form av äldreboende. Det betyder att även den som inte har biståndsbedömt behov av särskilt boende ska ha möjlighet att flytta med sin partner.

Vi vill förändra biståndsbedömningen så att man inte skiljer på par som vill fortsätta att bo tillsammans då den ena har bedömts för särskilt boende.

## **Östermalms stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordförande Rolf Lindell m fl (S), ledamöterna Marion Sundqvist (MP) och Per Hamnström (V) enligt följande

Stadsdelsnämnden föreslås besluta att överlämna detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen med följande komplettering

I likhet med oppositionen i äldrenämnden vill nämnden stryka under att begreppet konsumentrådgivande funktion inte är relevant utifrån de regler som i övrigt gäller för biståndshandläggarna.

Vidare anser nämnden att de borgerligas beslut om att servicehusen inte ska ingå i stadens valfrihetssystem för boende är att begränsa valfriheten för de äldre med behov av särskilt boende